

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΕ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1948

ΑΡΙΘ. 29—30

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τῆς Συντάξεως, Τὸ ἔργον τῆς Ἱεραρχίας. — *Ἰωάννου Ν. Καρμίση* Κοσμήτορος τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευσις. — *Ἰ. Α. Παπαδοπούλου*, Καθηγητοῦ, Τὸ ζήτημα τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων. — *Παναγιώτου Ν. Φρεμπέλα*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Αἱ κατὰ τὴν ἐκτενῆ γονυκλισία τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας (Δ'). — *Παναγ. Ἰ. Μπρατιώτου*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἐκκλησία καὶ γλῶσσα (Α'). — Τὸ συνέδριον τοῦ Λάμπου. — Ἡ Σχολὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. — *Παρατηρήσεων Στήλη*: Τὰ οικονομικά τῆς Ἐκκλησίας. — Ἀστοχοὶ ἐπικρίσεις. — Ἡ ἱστορία δὲν μυκτηρίζεται. — Τὸ ἑλληνικὸν φῶς. — Οἱ μαχηταὶ μας. — «Παιδονομικαὶ ὁμάδες». — Σημεῖα. — Κομμουνιστικαὶ διενέξεις. — Ὑλισμὸς καὶ λιμὸς. — Ἰ. Μιχαήλ Ἰ. Γαλανός. — *Χρονικά*. — *Πνευματικὴ Κίνησις*. — *Βιβλιογραφία*.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συγκληθεῖσα ἐκτάκτως ὑπὸ τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Δαμασκηνοῦ, συνεπλήρωσε τὸ ἔργον τῆς.

Εἶχε μεγάλα, βασικά, ὑψίστα προβλήματα νὰ ἐπιλύσῃ. Αἱ ἀποφάσεις τῆς ἀπήχησαν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας. Σητρίζονται δὲ αὐταὶ ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων, τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν παραδεδωμένων νομικῶν κατοχυρώσεων.

Εἶναι διὰ τοῦτο αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας πολὺτιμοὶ διὰ τὸ Σῶμα τῆς Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, καλουμένης νὰ διατυπώσῃ τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ νέου Συντάγματος.

Καθὼς πάντοτε, ἡ Ἐκκλησία οὐδεμίαν λύσιν ἐκβιάζει. Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἠμύνθη τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς δικαιωμάτων. Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν διεφώτισε τοὺς ὑπευθύνους πολιτικοὺς παράγοντας. Ἐκείνους ὄλους, οἱ ὅποιοι λόγῳ τῆς πολιτικῆς τῶν ἀρμοδιότητος, δικαιούνται νὰ ἔχουν τὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ὑπενθύμισεν πρὸς τοὺς ἡ Ἐκκλησία τὴν ἀπαραβίαστον πνευματικὴν ἰδιότητά της, ὡς θεοσυστάτου καθιδρύματος. Καὶ διέγραψε τὴν μεγάλην ἀποστολὴν τῆς, ἐκτεινομένην ἐπὶ τε τοῦ θρησκευτικοῦ, τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου. Ἀπέκρουσεν ἀποδεικτικῶς τὴν πολιτικὴν γνώμην, ὅτι ἡ

Πολιτεία δικαιούται νὰ νομοθετῇ τὴν ἐκκλησιαστικὴν νομοθεσίαν.

Ἐπενθύμισεν οὕτω πρὸς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλήν, ὅτι τὰ δικαιώματά της εἶναι βασικά, ἱστορικά, ἀπαραβίαστα. Τὰ δικαιώματα δὲ ταῦτα ἐκπηγάζουν ἐκ τῶν ἱστορικῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Σχέσεων αὐτονομικῆς καὶ αὐτοκυριαρχικῆς συναλλαγῆς. Καθὼς ἐθέσπισε ταύτην ὁ ἰδρυτὴς τοῦ χριστιανικοῦ Κράτους Μ. Κωνσταντῖνος.

Κατ' αὐτήν, ἀναγνωρίζεται ἡ Ἐκκλησία ὡς ἐξουσία, μὴ δυναμένη οὔτε νὰ συγχωνευθῇ μετὰ τοῦ Κράτους, οὔτε νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν νομοθεσίαν αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον εἶναι αὐτόνομως παράλληλον εἰς ἰσχὺν καὶ ἀναγνώρισιν πρὸς τὸ συνταγματικὸν δίκαιον.

Παράλληλον κατ' ἔννοιαν τοιαύτην, οἷαν ἐπιγραμματικώτατα διετύπωσεν ὀνοματολογικῶς ὁ Μ. Κωνσταντῖνος. Ὁνόμασεν ἑαυτὸν, ὡς ἐκπρόσωπον τῆς Πολιτείας, «ἐξωτερικὸν ἐπίσκοπον», τοὺς δὲ Ἱεράρχας «ἐσωτερικοὺς ἐπίσκοπους».

Σημαίνει τοῦτο ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὡς αὐτόνομος, ἴδιου δικαίου Ὁργανισμὸς, διεπομένη ὑπὸ ἰδίας συστατικῆς καὶ διοικητικῆς νομοθεσίας, προστατεύεται, καὶ μόνον προστατεύεται, διὰ τῶν νόμων τοῦ Κράτους. Ἄρα, τὸ Κράτος δὲν δικαιούται νὰ ἐπεμβαίη εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας. Διότι οἱ ἱεροὶ κανόνες εἶναι καὶ ἀπαραδίτρεπτοι καὶ ἀπαραβίαστοι.

Ἐν τούτῳ, ἡ θρησκευτικὴ εὐλάβεια καὶ ὁ πρὸς τὴν θεοσυστάτου Ἐκκλησίαν ἀδιάβλητος σεβασμὸς ἀποτελοῦν τὴν μόνην ἐκ μέρους τῶν πολιτικῶν παραγόντων ἐγγύησιν ἀρμονίας ἐν ταῖς σχέσεσιν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Διεπιστώθη, ἀτυχῶς, ὅτι μεταξὺ ὀρισμένων μελῶν τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ γνώμων οὗτος τῆς πολιτικῆς εὐθύτητος ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας εὐρέθην ἐπικινδύνως ἐπηρεασμένος ἀπὸ ἐπιζημίαν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν πολιτικὴν σκοπιμότητα.

Ἐπιζημίαν, διότι οἰαδήποτε παραφθορὰ τοῦ πνεύματος τῶν δύο βασικῶν ἄρθρων τοῦ Συντάγματος, θὰ ἐπηρέαζεν ὀλεθρίως τὴν τε θρησκευτικὴν, τὴν κοινωνικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Τοῦτο καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἀφορμὴν διὰ τὴν ἔ-

κτακτον σύγκλησιν τῆς Ἱεραρχίας ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου.

Καὶ ἡ μὲν Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξεπλήρωσε τὸ διαφωτιστικὸν αὐτῆς καθήκον. Ἀπόκειται δὲ εἰς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν, ὅπως συνεχίζουσα τὰς παραδόσεις τῆς ὀρθοδόξου ἐθνικῆς ψυχῆς, διατρανώσῃ διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς τὴν ἀπόλυτον ἱστορικὴν εὐλάβειαν τοῦ Ἔθνους πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν του.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ¹⁾

Εἰς τὴν τελευταίαν συνέλευσιν τῆς σепτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπέβαλον ἔκθεσιν περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως²⁾. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν παρούσαν συνέλευσιν αὐτῆς, προκειμένου νὰ συζητηθῇ καὶ πάλιν τὸ περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ Κλήρου θέμα, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ συμπληρώσω τὴν ἔκθεσιν ἐκείνην, παρέχων στοιχεῖά τινα περὶ τῶν κατὰ τὴν διαρρυσάσαν ἔκτοτε διευθύνων πεπραγμένων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις Ἐκπαιδεύσεως οὐδὲν ἐξαρτώμενον ἐξ αὐτῆς παρέλειψε διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὀργανώσεως καὶ τὴν εὐρυθμότεραν λειτουργίαν τῶν πρὸ τριετίας ἀναδιοργανωθείσων καὶ λειτουργουσῶν ἔκτοτε Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν καὶ Φροντιστηρίων. Εἶναι ὁμως γνωστὸν, ὅτι μετὰ τῶν συντηρουμένων τοιαύτας σχολῶν καὶ φροντιστηρίων Σεβ. Ἱεραρχῶν ἐπαλαίσαμεν κατὰ μεγάλων δυσχερειῶν κατὰ τὴν ταραχώδη ταύτην τριετίαν, ἐξ ὧν μεγαλύτεραι ἦσαν τὸ μὲν ἡ ἄρνησις τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν ὅπως χορηγήσῃ τὰς ἀπαιτούμενας πιστώσεις διὰ τὴν ἐπαρκῆ διατροφήν τῶν ἱεροσπουδαστῶν καὶ τὸν διορισμὸν τοῦ ἐλλείποντος διδακτικοῦ καὶ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ, τὸ δὲ ἡ συνεχιζομένη ἐσωτερικὴ ἀναταραχὴ καὶ ἡ ἔλλειψις ἀσφαλείας, συνεπεία τῶν ὁποίων οὐχὶ ἀπαξ διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι ἐξετέθησαν εἰς κίνδυνον, ἐνῶ ἐξ ἄλλου πολλοὶ ὑποψήφιοι Ἱερεῖς δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς οἰκογενεῖας τῶν διὰ νὰ σπουδάσωσι μακρὰν αὐτῶν ἢ ἄλλοι ἐστρατεύθησαν. Παρὰ τοὺς μεγάλους ὅμως κινδύνους καὶ τὰ παρεμβληθέντα μεγάλα καὶ δυσυπέβλητα ἐμπόδια οἱ ἐργάται τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως δὲν ἀπεθαρρύνθησαν, ἀλλ' ἐμόχθησαν σκληρῶς καὶ κατάρθωσαν, — ἐντελῶς ἄθρομβῶς καὶ ἄνευ τῆς ἐπιβαλλομένης ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς συνδρομῆς ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων καὶ δυ-

ναμένων—, ν' ἀποδώσωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν περὶ τοὺς 870 ἐν συνόλῳ νέους Ἱερεῖς, ὅσοι περὶ τοῦ ἔτους 1945—1946, τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια, λειτουργήσαντα ὡς μονοτάξια, ἀπέδωσαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν περὶ τοὺς 370 πτυχιούχους. Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος 1946—1947 τὰ μὲν Φροντιστήρια τῆς νοτίου Ἑλλάδος μετετάπησαν εἰς διτάξια, τὰ δὲ τῆς βορείου Ἑλλάδος ἐλειτούργησαν πάλιν ὡς μονοτάξια καὶ ἀπέδωσαν εἰς τὰς ἐμπεριστάτους Μητροπόλεις τῆς βορείου Ἑλλάδος 200 περίπου πτυχιούχους. Κατὰ δὲ τὸ τρίτον ἔτος 1947—1948 ὅλα τὰ Φροντιστήρια ἀπέδωσαν περὶ τοὺς 300 πτυχιούχους, ἐπὶ πλέον δὲ προήχθησαν εἰς τὴν δευτέραν τάξιν αὐτῶν 250 περίπου ἱεροσπουδασταί, τινὲς τῶν ὁποίων νομίμως ἐχειροτονήθησαν Διάκονοι διαρκούσης τῆς φοιτήσεως τῶν καὶ μέλλουσι νὰ ἀποφοιτήσωσι τὸν προσεχῆ Ἰούνιον. Ἐπίσης εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια μετεκπαιδεύεται καὶ μικρὸς τις ἀριθμὸς μὴ προσοντούχων Ἱερέων, ὅστις δύναται καὶ πρέπει ν' αὐξηθῇ, συμφώνως πρὸς τὸν νόμον καὶ τὰς σχετικὰς ἐγκυκλίους τοῦ Ὑπουργείου ¹⁾. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία, ὅτι τὰ ὑπάρχοντα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια ἠδύνατο νὰ μορφώσωσι καὶ μεγαλύτερον ἀριθμὸν ὑποψηφίων Ἐφημερίων, ἀλλὰ δυστυχῶς τινὲς τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν ἠρνήθησαν ἢ ἄλλοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀποστείλωσιν εἰς αὐτὰ τοὺς ὑποψηφίους τῶν, ὡς ἀνέφερον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ὑπευθύνως οἱ οἰκετοὶ Διευθυνταί. Π.χ. ὀλίγοι ὑποψήφιοι ἀπεστάλησαν εἰς τὰ Φροντιστήρια Ξάνθης, Κοζάνης, Κερκύρας καὶ ἄλλα, τὸ δὲ Φροντιστήριον Θεσσαλονίκης οὐδὲν ἔλειτούργησεν ἐλλείψει μαθητῶν!

Ἐν τῷ μεταξύ ἐδημοσιεύθη ὁ νόμος 415/1947 «περὶ ρυθμίσεως ζητημάτων τινῶν ἀφορώντων τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐκπαίδευσιν²⁾», δυνάμει τοῦ ὁποίου ὡς καὶ διαφόρων Ὑπουργικῶν ἀποφάσεων ἠϋξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, μετεφέρθησαν αἱ ἔδραι τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ γενικῶς ἐπηνέχθησαν διαρρυθμίσεις καὶ βελτιώσεις τινὲς εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐκπαίδευσιν. Οὕτω προσφάτως τὸ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰωαννίνων τελοῦν Ἐποπτικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀπεφάσισεν ὅπως ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου λειτουργήσωσι: 4 Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια μετὰ ἀποφοίτους γυμνασίου ἢ διδασκαλείου ἐν Ἀθῆναις, Θεσσαλονίκῃ, Πάτραις καὶ Κρήτῃ, εἰς τὰ ὁποῖα προσέθηκεν ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱεραρχίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δη-

1) Ἐκθεσις κατατεθείσα εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτῇ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου καὶ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐκπαιδεύσεως κ. Ἰω. Ν. Καρμίρη.

2) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» 23 (1946) 17 ἐξ., 36 ἐξ.

1. Πρβλ. ἡμέτερον σχετικὸν ἄρθρον: Ἡ μετεκπαίδευσις καὶ ἡ διαβάθμισις τῶν Ἐφημερίων, ἐν «Ἐκκλησίᾳ» 24 (1947) 343 ἐξ.

2. Φύλ. Ἐφ. Κυβ. 217/1947. «Ἐκκλησία» 24 (1947) 329 ἐξ.

μητριάδος καὶ πέμπτον ἐν Βόλῳ, τὸ ὁποῖον θὰ συντηρηθῆται ἐκ τῶν ἐσόδων τῶν ἱερῶν Μονῶν Ξενιάς καὶ Φλαμουρίου¹⁾. 7 Κατώτερα Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια μὲ ἀποφοίτους σχολαρχεῖον ἢ τῶν ἀντιστοιχῶν τάξεων τοῦ γυμνασίου ἐν Κορίνθῳ, Λαμία, Λαρίση, Βελλᾶ Ἰωαννίνων, Κοζάνη, Καβάλλα καὶ Πάτμῳ· ὁ ἑπτατάξιον Ἐκκλησιαστικὴ Σχολαί ἐν Ἁγίᾳ Ἀναστασίᾳ μὲ 7 τάξεις, ἐν Ξάνθῃ μὲ τὰς 4 πρώτας τάξεις, ἐν Λαμία μὲ τὰς 3 πρώτας τάξεις, ἐν Κορίνθῳ μὲ τὰς 4 πρώτας τάξεις καὶ ἐν Πάτμῳ μὲ τὰς 4 πρώτας τάξεις, ὡς καὶ τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον Βελλᾶς μὲ τὰς δύο πρώτας τάξεις αὐτοῦ. Εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς καὶ τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον ἐφοίτησαν κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1947-1948 ἐν συνόλῳ 600 μαθηταὶ περίπου, ὁ δ' ἀριθμὸς οὗτος θ' αὐξηθῆ σημαντικῶς κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ἐνεκα τῆς προσθήκης μιᾶς νέας τάξεως εἰς ἐκάστην Σχολήν. Δυστυχῶς δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἐπαναλειτουργία τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἐν Ἀθήναις, λόγῳ τῆς παρατεινομένης ἐπιτάξεως τοῦ κτιρίου αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, ἔχουσιν ὁμοῦς προσληφθῆ ὑπότροφοι αὐτῆς καὶ φοιτῶσιν ἤδη ἀπὸ διετίας εἰς τὰς ἄλλας Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς¹⁾. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων παρεσχέθη ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Νόμου ἡ δυνατότης τῆς λειτουργίας καὶ δύο ἐτέρων Κατωτέρων Φροντιστηρίων παρὰ ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς Ἁγίας Ἀναστασίας Χαλκιδικῆς καὶ Σπάτων Ἡλείας, ἣδη δὲ οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ἱερισσοῦ καὶ Ἡλείας ἐδήλωσαν ὅτι ἐξησφάλισαν τὴν λειτουργίαν τῶν Φροντιστηρίων τούτων ἀπὸ τοῦ προσεχούτος Σεπτεμβρίου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ δυνηθῶμεν μετὰ δύο μῆνας νὰ θέσωμεν εἰς λειτουργίαν 14 ἐν συνόλῳ Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια, ἐξ ὧν 5 ἀνώτερα καὶ 9 κατώτερα, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι δυνατόν νὰ δεχθῶσι περὶ τοὺς 800 καὶ πλέον τροφίμους. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν κατὰ τὸ νέον σχολικὸν ἔτος θὰ προστεθῶσι 4 νέα Φροντιστήρια: τὸ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς βορείου Ἑλλάδος, τὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Σπάτων Ἡλείας μὲ προσωρινὴν ἔδραν τὸν Πύργον διὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Ἐπτάνησον καὶ δύο ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν ἧ οὐδὲν Φροντιστήριον εἶχε μέχρι τοῦδε λειτουργήσει, ἦτοι ἐν ἀνώτερον ἐν Βόλῳ καὶ ἐν κατώτερον ἐν Λαρίση, δι' ὧν θέλουσι θεραπευθῆ αἱ εἰς Ἐφημερίους μεγάλα ἀνάγκαι τῆς Θεσσαλίας. Ἐπίσης θὰ ἀποδώσῃ τοὺς πρώτους ὑποψηφίους Ἱερεῖς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Δωδεκανήσου τὸ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους λειτουργοῦν Κατώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντι-

στήριον Πάτμου¹⁾. Ἄξια μνείας ὁμοίως εἶναι καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ Φροντιστηρίου Ξάνθης εἰς Καβάλλαν, τοῦ τῆς Κερκύρας εἰς Πάτρας καὶ ἡ μετατροπὴ αὐτοῦ εἰς ἀνώτερον, ὡς καὶ ἡ ὁμοία μετατροπὴ εἰς ἀνώτερον τοῦ Φροντιστηρίου Κρήτης, δι' ὧν θέλουσιν ἐξυπηρετηθῆ καλύτερον αἱ ἐκκλησιαστικὰ ἀνάγκαι.

Εἶναι προφανές, ὅτι μὲ τοὺς προσληφθησομένους νέους μαθητὰς κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον καὶ τοὺς διανύοντας ἤδη τὸ τελευταῖον ἔτος τῶν σπουδῶν τῶν 250 παλαιοὺς ἱεροσπουδαστὰς θὰ καταστῆ δυνατὴ ἐντὸς τῶν δύο ἐπομένων ἐτῶν ἡ πλήρωσις ὅλων τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων εἶναι βεβαίως μικρότερος, ἐφ' ὅσον 35 μεγάλα Μητροπόλεις ἀνέφερον τελευταίως εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον μόνον 398 κενὰς θέσεις. Ἐπομένως δὲν συντρέχει σοβαρὸς λόγος ἰδρύσεως καὶ νέων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, ὡς ἐζητήθη ὑπὸ τινῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν, ἀλλὰ μόνον μεταφορὰς τῆς ἔδρας τινῶν ἐξ αὐτῶν εἰς ἄλλα μεγάλα ἢ συγκοινωνιακῶς ἀπομεμονωμένα ἐκκλησιαστικὰ κέντρα πρὸς εὐκολώτεραν καὶ πληρεστέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν ὁμῶν Μητροπόλεων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ ἤρχισεν ἤδη πραγματοποιοῦμενον. Ἀναμφιβόλως τὰ ὑπάρχοντα Φροντιστήρια δύναται νὰ ἱκανοποιήσωσι πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, ἀρκεῖ μόνον οἱ Σεβ. Μητροπολίται νὰ θελήσωσι νὰ ἀποστείλωσιν εἰς αὐτὰ τοὺς ὑποψηφίους τῶν, ὅπως ἐζητήθη παρ' αὐτῶν τοῦτο ὑπὸ τε τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ τοῦ Ὑπουργείου Ἱεροσκευμάτων. Ἐπίσης τὸ Ὑπουργεῖον

1) Σημειωτέον ὅτι τὸ Πολυμελὲς Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ αὐτοῦ ἐνέκρινε τὰ σχέδια τοῦ νέου συγχρονισμένου διδακτηριακοῦ συγκροτήματος τῆς Σχολῆς, ὑπάρχει δὲ ἐλπίς ὅτι θὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἀνοικοδόμησιν ἔστω καὶ μέρους αὐτοῦ, ὥστε τὸ δυνατόν ταχύτερον νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐπαναλειτουργία τῆς ἱστορικῆς ταύτης Σχολῆς, ἣτις παραμένει κλειστὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1940 πρὸς μεγίστην ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν βλάβην, καθ' ὃν χρόνον ἄλλα ἐκπαιδευτήρια μικρότερα καὶ ἀνευ τῆς μεγάλης περιουσίας τῆς Ριζαρείου ἐπανελάβον ἀπὸ μακροῦ τὴν λειτουργίαν τῶν κανονικῶς εἶτε ἐν ἰδίῳ εἶτε ἐν ξένοις κτιρίοις ἐπὶ μισθώματι. Παρομοίαν πρότασιν ἡμῶν τὸ Συμβούλιον ἠρνήθη δυστυχῶς νὰ υλοθετήσῃ.

2. Ἡ πολὺφημος Πατμιάς Σχολή, ἣς ἡ λειτουργία διεκόπη ὑπὸ τῶν Ἱταλῶν τῷ 1912, ἐπανελάβε τὴν λειτουργίαν τῆς κανονικῶς ἀπὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1947 μετὰ προσηρτημένου αὐτῇ Κατωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου. Δίκαιος ἔπαινος ὀφείλεται εἰς τὴν μοναστικὴν ἀδελφότητα τῆς Ἱεράς Βασιλικῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου, ἣτις ἀνέλαβε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν δαπανῶν καὶ ἐστήριξε τὴν Σχολὴν εἰς τὰ πρώτα βήματά της, δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἐφεξῆς θὰ περιβάλλῃ μετὰ τῆς αὐτῆς στοργῆς τὴν Πατμιάδα, ἵνα δυνηθῆ αὕτη νὰ συνεχίσῃ τὴν ἱστορικὴν σταδιοδρομίαν της καὶ ἀνακτήσῃ τὴν παλαιὰν ἀγλάνη της, ἐγκαθισταμένη ἐν τῷ νέῳ διδακτηρίῳ αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἀνεγείρῃ ἡ Ἱερά Μονὴ καὶ ἡ εὐσέβεια καὶ φιλοπατρία τῶν ἀπανταχοῦ Πατμίων. (Πρβλ. καὶ ἡμέτερον ἄρθρον: Ἡ Πατμιάς Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, ἐν Ἐφημερίδι «Ἡ Πάτμος» 7. 3. 1948).

1. Εἶναι ἄκρως εὐχάριστον τὸ γεγονός, ὅτι ἱκανοὶ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν ζητοῦσιν ἐπιμόνως τὴν μετατροπὴν τῶν κατωτέρων Φροντιστηρίων εἰς ἀνώτερα, τινὲς δὲ ἀπήτησαν τοῦτο καὶ διὰ προσφάτων ἄρθρων τῶν ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ», ὡς οἱ Σεβ. Μητροπολίται Λάμπης καὶ Σφακίων κ. Εὐμένιος καὶ Κορινθίας κ. Μιχαῆλ (πρβλ. «Ἐκκλησίαν» 1948 σελ. 162 καὶ 196).

Θρησκευμάτων μετὰ τῆς πλειονότητος καὶ σχεδὸν ὁλόκλητος τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν θεωροῦσιν ἀναχρονιστικὴν καὶ τελείως ἀπαράδεκτον τὴν μείωσιν τῶν προσόντων τῶν Ἐφημερίων ἢ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν ἀνευ φοιτήσεως εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια ἢ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς. Τοιοῦτόν τι οὐδὲ νὰ συζητηθῆ καὶ εἶναι δυνατὸν¹⁾. Ἀντιθέτως ἡμεῖς, παρακολουθοῦντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ κρίνοντες τὰ ἀποτελέσματα καὶ τοὺς καρποὺς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, εὐρίσκομεν τελείως ἀνεπαρκῆ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπὸ τῶν κατωτέρων Φροντιστηρίων παρεχομένην μὲν ὀφθαλμῶν, τὴν ἐποικοδομουμένην ἐπὶ τῆς χαμηλῆς τοιαύτης τῶν σχολαρχείων ἢ τῶν ἀντιστοιχῶν γυμνασιακῶν τάξεων, καὶ διὰ τοῦτο, ἐν συνεννοήσει καὶ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν οἰκείων Ἱεραρχῶν, ἠρξίσαμεν μετατρέποντες προοδευτικῶς τὰ κατώτερα Φροντιστήρια εἰς ἀνώτερα, ἕως οὗ συντόμως, συμπληρουμένων ὄλων τῶν κενῶν, ἐκλείψωσι παντελῶς τὰ προσωρινὸν μόνον χαρακτήρα ἔχοντα κατώτερα ταῦτα Φροντιστήρια. Διότι ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν τόσον ἐπληθύνθη ἡ γυνώσις, ὥστε νὰ δύνανται οἱ νέοι εἰς τὰ χωρία μας νὰ συζητῶσι τὰς νεωτέρας κοσμοθεωρίας καὶ βιοθεωρίας, τὰς ἀνατρεπτικὰς τῶν ὑψίστων ἀξιών τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ μας πολιτισμοῦ, πῶς θὰ δυνηθῆ νὰ ἀντιμετωπίσῃ αὐτὰς τελεσφόρως καὶ προφυλάξῃ ἀπ' αὐτῶν τὸ λογικὸν ποίμνιόν του ὁ Ἐφημέριος μὲ μόνην τὴν μικρὰν μὲν ὀφθαλμῶν τῶν κατωτέρων Φροντιστηρίων; Καὶ πῶς θὰ δυνηθῆ νὰ ἀντιπαλαίσῃ ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῆς λυμαινομένης μεταπολεμικῶς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν δεινῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς κρίσεως, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας εἶναι ὁ σημερινὸς φοβερὸς ἀλληλοσπαραγμὸς καὶ τὰ ἀπροσμέτρητα δεινὰ τοῦ λαοῦ μας; Εἶναι βεβαίως ἀληθές τὸ λεχθέν, ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην ἱερέων εὐλαβῶν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπαραίτητον συμπλήρωσιν: καὶ μορφωμένων, —ἱκανῶν ὅπως ἀποσταλάσωσιν ὑπὸ τοῦ Κυρίου οὐ μόνον βαπτίζειν, ἀλλὰ καὶ εὐαγγελίζεσθαι καὶ μαθητεύειν καὶ διδάσκειν²⁾. Ἐὰν θέλωμεν νὰ μὴ περιορισθῆ ἡ Ἐκκλησία μας εἰς ἀπλὴν κοινωνίαν λατρείας μόνον, ὀπισθοδρομικὴν, ἀποστεωμένην, ἀπολιθωμένην καὶ ἀνίκανον νὰ ἐπιτελέσῃ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς κατηγοροῦσιν αὐτὴν αἱ ἑτερόδοξοι Ἐκκλησίαι, θὰ πρέπη τὸ πρῶτιστον μέλημά μας νὰ εἶναι ὅπως συνεργασθῶμεν ὅλοι διὰ νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὴν Κληρὸν τῆς ἰδίας μορφώσεως μὲ τὸν Κληρὸν τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν, Κληρὸν δυνάμενον ν'

ἀνταποκριθῆ πλήρως εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς ἡμῶν καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς μεταπολεμικῆς κοινωνίας. Καὶ εἶναι παρήγορος ἢ διαπιστώσις, ὅτι ἡ ἐπιτακτικὴ αὕτη ἀνάγκη τῆς ὑψώσεως τῆς στάθμης τῆς μορφώσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ μας Κλήρου ἔχει καταστῆ πλέον κοινὴ συνείδησις τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος καὶ προβάλλεται σήμερον ὡς πανελληνιον αἷτημα. Τοῦ κοινοῦ τούτου αἰσθήματος καὶ αἰτήματος διερμηνεὺς γινόμενος ἐνταῦθα ποιούμεαι ἐκ μέρους τῆς συντηρούσης τὰ εἰρημένα ἐκκλησιαστικὰ σχολεῖα Κυβερνήσεως θερμοτάτην ἐκκλησιν πρὸς τὴν σεπτὴν Ἱεραρχίαν, ὅπως ἐφεξῆς ἀναζητῆ καὶ διδῆ εἰς τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαὸν Ἱερεῖς εὐλαβεῖς μὲν, ἀλλὰ συνάμα καὶ μορφωμένους, κεκτημένους κατὰ πρῶτον λόγον εὐσέβειαν καὶ ἠθος, ἀλλὰ συνάμα καὶ μὲν θεολογικὴν ἢ τοῦλάχιστον τοιαύτην τῶν ἀνωτέρων Φροντιστηρίων καὶ τῶν ἑπταταξιῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν μας.

Τότε, καὶ μόνον τότε, θὰ δυνηθῆ ἡ Ἐκκλησία ν' ἀποκτήσῃ τὰ ἄξια καὶ κατάλληλα διὰ τὸ δυσχερὲς ἔργον τῆς ἐκεῖνα στελέχη, τῶν ὁποίων τὴν ἔλλειψιν τόσον βαθέως συνησθάνθη καὶ ὑπεγράμμισεν ἡ Σεβ. Ἱεραρχία κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς. Εὐχρησθῶμεν λοιπὸν ὅπως ἡ ἐπιτακτικὴ αὕτη ἀνάγκη ἀποκτήσεως μορφωμένων καὶ ἱκανῶν ἐκκλησιαστικῶν στελεχῶν ἀποβῆ συνείδησις καὶ τῆς Διοικήσεως Ἐκκλησίας καὶ ἐκδηλωθῆ ταχέως καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ πράξει καὶ ζωῇ διὰ τῆς διαρκούς, ἐνδελεχοῦς καὶ ἐπιμόνου προσπαθείας πρὸς ἀνύψωσιν τῆς μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ μας Κλήρου, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μόνον θὰ δυνηθῆ ἡ Ἐκκλησία νὰ χωρήσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων σκοπῶν, οὓς ὠραματίσθη καὶ ἔθεσεν εἰς ἑαυτὴν ἡ παρούσα Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Κοσμητῶρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου
Γενικὸς Διευθυντὴς τῶν Θρησκευμάτων

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΩΝ

(Ἱστορικὸν σημεῖωμα)

Αἱ δραματικαὶ ἐξελίξεις ἐν Παλαιστίνῃ, πρὸ πάντων δὲ ὁ ὀξύς μεταξὺ Ἀράβων καὶ Ἰσραηλιτῶν ἔθνικὸς ἀνταγωνισμὸς, ἀνεκίνησαν μεμαξὺ τόσον ἄλλων ζωτικῶν ζητημάτων, καὶ τὸ ζωτικώτερον ἀπάντων, τὸ τῆς «προστασίας τῶν ἁγίων Τόπων».

Ἀπὸ πολιτικῆς μὲν ἐπόψεως, ὁ Ὁργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν μελετᾷ νὰ καταστήσῃ ἐλευθέραν ζώνην τὴν περιοχὴν τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων τῆς Χριστιανωσύνης, μὲ κέντρον τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἀπὸ θρησκευτικῆς δ' ἐπόψεως, ἀνακινεῖται ἤδη διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὸ ζήτημα τοῦ πνευ-

1) Ὁρθῶς ἔγραψε τελευταίως ἐν τῇ «Ἐνορίᾳ» σελ. 82 ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀργολίδος κ. Χρυσόστομος: «Ἄς συγχωνευθοῦν χωρία καὶ ἐνορίαι καὶ ἄς λειτουργοῦνται ἀραιότατα ὑπὸ ἱερέων φοβουμένων τὸν Θεόν, ἕως οὗ μᾶς δοθῆ καιρὸς, ἀρκετὸς δὲ, ὅπως δημιουργῶμεν τὸ ὕλικόν, τὸ ὁποῖον παραδιδόμενον εἰς τὰ ἀγιώτατα Θυσιαστήρια θὰ ἀποβῆ τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ τὸ ἄλας τῆς γῆς».

2. Α' Κορ. 1, 17. Ματθ. 28, 19.

ματικοῦ καθεστώτος, τὸ ὁποῖον διέπει σήμερον τὰ ἱερά Προσκυνήματα.

Καθ' ἃ ἀνηγγέλθη, τὸ Βατικανὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὴν «Κουστῶδιαν τῶν ἁγίων Τόπων», τὴν ἀνάληψιν τουτέστι τῆς φρουρήσεως τῶν Ἁγίων Τόπων ὑπὸ τοῦ μοναχικοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν. Τὴν προσπάθειαν ταύτην ἔσπευσε νὰ κατακρίνη ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, προτάσων τὰ ἀπάραγραπτα ἱστορικὰ δικαιώματα τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, μόνου νομίμου ἀπ' αἰῶνων φρουροῦ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων.

Οὕτω οἱ Ἅγιοι Τόποι, ἡ κοιτίς τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἐντείνουσι οὐ μόνον τὸ θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν συγκίνησιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀλλὰ μοιραίως, καὶ προκαλοῦν τὴν ἐπέμβασιν τῶν διαφόρων κρατῶν, ὑπὲρ τῶν ἀπειλούμενων ἐκ τῆς μετὰξὺ Ἀράβων καὶ Ἰσραηλιτῶν πολεμικῆς διαμάχης ἱερῶν Προσκυνημάτων.

Πλὴν, τὸ μὲν διάβημα τῆς Α. Α. τοῦ Πάπα Ρώμης, ἐξαποστέλλοντος εἰς τοὺς ἁγίους Τόπους τοὺς Φραγκισκανοὺς, ὡς «φρουροὺς» τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, ὑπενθυμίζει α) τὰς οἰκτρὰς ἐκεῖνας σταυροφορίας, διὰ τῶν ὁποίων περιβρίσθη τὸ πνεῦμα τῆς πίστεως καὶ κατεσπλώθη τὸ χριστιανικὸν ὄνομα, β) τὴν πρώτην ἐκείνην κατὰ τὸ 1219 ἀπόβασιν ὁμάδος Φραγκισκανῶν μοναχῶν εἰς Πτολεμαῖδα τῆς Παλαιστίνης, καὶ τὸν κατὰ τὸ 1230 διορισμὸν τούτων ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου θ' ὡς «Κουστῶδιαι τοῦ ἁγίου Τάφου».

Ἡ ἐπέμβασις ἐξ ἄλλου, τῶν διαφόρων κρατῶν παρὰ τοῖς διαμαχομένοις σήμερον καὶ κυριάρχους αὐρίων, ὑπενθυμίζει καὶ τὸν πόλεμον ὅστις ἐξεργάγη ἐκ τῆς ἀναπτυχθείσης τότε πολιτικῆς ἀντιζηλίας μετὰξὺ αὐτῶν, ἐνδιαφερομένων ὅπως ἀσκῶσι τὴν ἐπιρροήν των ἐπὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, διὰ λόγους πολιτικοὺς καὶ προπαγανδιστικοὺς.

Τὸ γεγονός εἶναι ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον, τὸν Κριμαϊκόν (1853—1856), ὅστις ἐκ τῶν ἀνωτέρω αἰτίων ἔσχε τὴν ἀφορμὴν, προῆλθε τὸ κρατοῦν σήμερον ἐν τοῖς ἱεροῖς Προσκυνήμασι καθεστῶς. Τὸ καθεστῶς τοῦτο (Status quo) καθὼς διεμορφώθη ἐν τῇ σειρᾷ δέκα ἕξ ὄλων αἰῶνων, εἶναι κεκυρωμένον ἐν Παρισίοις (1856) καὶ ἐν Βερολίνῳ (1878) ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Κατ' αὐτό, ἀναγνωρίζονται συμμετοχοὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων οἱ Ἕλληνες, οἱ Λατίνοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθ. 63 τῆς τελευταίας ταύτης συνθήκης, «οὐδεμία ἀλλοίωσις δύναται νὰ ἐπενεχθῇ εἰς τὸ καθεστῶς ἐν τοῖς ἁγίοις Τόποις».

Τὸ ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, τοῦ ὁποῦ τὰ δίκαια ἔσπευσε νὰ διακηρύξη, κατὰ ἱστορικὸν καὶ ἀδελφικὸν καθήκον καὶ δικαίωμα, πρῶτον τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, εἶναι συγκεκροτημένον ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος εἰς Ἀδελ-

φότητα Μοναχῶν, τὴν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα, μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, Ἠγούμενον αὐτῆς. Εἶναι τὸ ἱστορικὸν Τάγμα Φρουρᾶς τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, ὅπερ ἐμφανίζεται ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἐναντίον τῆς ἐπιβουλῆς παντοίων ἐχθρῶν τῆς πίστεως καὶ τῆς ὀρθοδοξίας, διὰ νὰ ὑποστηρίξη τὴν ἱεράν πατρικὴν καὶ προγονικὴν αὐτοῦ κληρονομίαν. Τὸ τάγμα δὲ τοῦτο, ὅπερ ἀντιπροσωπεύει τὸ ἑλληνικὸν Γένος εἰς τὰ ἱερά Προσκυνήματα, παλαίει καὶ θὰ παλαίη ἐν Ἱεροσολύμοις, τὸν ὑπὲρ τῶν ἱερῶν δικαίων του ἀγῶνα, καθὼς ἐπάλαισεν ἐπὶ αἰῶνας ἐναντίον κατακτητῶν καὶ ἐπιδρομῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀλλοδόξων.

Ἡ ἱστορία τῆς «Μητρὸς ἀπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν», τῆς Ὀρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, εἶναι ἱστορία αὐτῶν τούτων τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων. Εἶναι ἱστορία Ἑλλήνων ἡρώων τῆς πίστεως. Ἱστορία κρατερῶν ἀγῶνων αἵματος, πενίας καὶ δεινοπαθημάτων. Εἶναι ἱστορία θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ ἱστορικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον, πρῶτον ἐν πρώτοις, ἐνεκοιλώθη τὸν Χριστιανισμόν, καὶ αὐτὸ διὰ τῆς σοφίας του διέδωκεν εἰς τὸν κόσμον τὸν χριστιανικὸν πολιτισμόν¹.

Κατ' ἀναμφισβήτητον δὲ ἱστορικὸν δόγμα, ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ Μία, Ἁγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ταμιούχος τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀμωμήτου διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, προώριται ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας, νὰ κρατῇ τὰ πνευματικὰ σκήπτρα τῆς θεϊκῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἱστορικῆς πρωτοπορείας.

Τὸ δ' ἑλληνικὸν πνεῦμα δὲν ὑποτάσσεται οὔτε εἰς τὴν βίαν οὔτε εἰς τὸν ἐξανασκασμόν. Εἶναι πνεῦμα τῆς ἀληθινῆς πίστεως καὶ τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας, τῶν δύο πηγῶν τούτων ἰδανικῶν τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ.

Διὸ ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ ἠγωνίσθη καὶ θὰ ἀγωνίζεται πάντοτε, διὰ νὰ μὴ ὑποσταλῇ ποτε ἡ σημαία τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς τῆς ἀνεξαρτησίας. Καὶ ἡ σημαία αὐτή, ὡς ἀκατάλυτον Σύμβολον τῶν πνευματικῶν κατακτήσεων τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος καὶ τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς δικαιωμάτων, θὰ κυματίζει ὑπὲρ τὰς δαφνοστεφεῖς κεφαλὰς τῶν προμάχων τῆς, ἐπὶ τοῦ ἀμφιλαφοῦς βράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

Εἶναι ἡ σημαία τοῦ μεγαλοουργοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἥτις καθαγιασθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Βράχου τῆς Ἀκροπόλεως ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀπλώνει ἔκτοτε τὰς εὐεργετικὰς πτυχὰς τῆς μέχρι τοῦ ἱεροῦ Βράχου τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ὁ Γολγοθᾶς καθηγίασε τοιοῦτοτρόπως τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ πνεύματος, καὶ ἡ Ἀκρόπολις ἐμεγάλυνε τὸν Γολγοθᾶ τῆς πίστεως.

* *

Ἡ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, ἡ παγ-

1. Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων συνέγραψεν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος τῷ 1910.

κόσμιος Ἐκκλησία, καθιδρύεται ἐν Σιών, τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπισφραγίζεται θαυμασίως ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸ διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου τελειωθὲν ἔργον τῆς ἀνθρωπίνης ἀπολυτρώσεως.

Ἀπὸ τὴν Σιών, κατὰ τὴν γενέθλιον ἐκείνην ἡμέραν τῆς Ἐκκλησίας, ἀπηχεῖ πρὸς ὄλον τὸν κόσμον τὸ πρῶτον κήρυγμα τοῦ θείου λόγου. Τρεῖς χιλιάδες λαοὶ βαπτίζονται τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ἀποτελοῦν τὸν πυρῆνα τοῦ ὀργανικοῦ πληρώματος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ θεία Λατρεία, ἡ διὰ τοῦ θείου λόγου καὶ τῶν μυσταγωγικῶν πράξεων ἀγιάζουσα τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, διαμορφώνεται ἐν Ἱερουσαλήμ, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν παράδοσιν τῶν Ἀποστόλων. Τὸ διοικητικὸν τῆς πολιτείας, ἰδεωδῶς δημοκρατικόν, διαμορφώνεται καὶ αὐτὸ ὑποτυπωτικῶς. Ἡ χορεία τῶν Ἀποστόλων ἀσκοῦσα τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐξουσίαν, καθίσταται ἡ πρώτη διοικοῦσα Ἀρχή, μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πρῶτον Ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόμενον. Ὁ δὲ καταστατικὸς Χάρτης τῆς παγκοσμίου χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καταρτίζεται καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν κώδικα τῶν πρῶτων ἀποστολικῶν Κανόνων καὶ ἐπικυροῦται ἐν τῇ πράξει ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴν χορείαν.

Οὕτω, θεϊκῶς ἰδρυθεῖσα διαμορφώνεται ἐν Ἱερουσαλήμ ὡς ἐγκόσμιον ὄρατὸν Σῶμα πρώτη ἢ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, εὐλόγως διὰ τοῦτο ἀποκαλουμένη «Μήτηρ ἀπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν».

Ἀπὸ τὸν πυρῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκ τῆς Σιών μεταλαμπαδεύεται ἐφεξῆς ἡ φλόξ τῆς πίστεως διὰ τῶν Ἀποστόλων, πρὸς τὸν κόσμον. Πρώτη ἐν πρώτοις, καθαγιαίνεται, καθὼς εἶπομεν, ἡ Ἀκρόπολις τοῦ ἑλληνικοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, καὶ οὕτω καθίσταται τοῦτο ἐφεξῆς μετὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐξυπηρετικὸν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ δημιουργικὸν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἰδρύσεώς της ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἔργου τῆς ἀναμορφώσεως τοῦ κόσμου, ἤρχισεν ἀκολουθοῦσα τὸν δρόμον τοῦ Ἀρχηγοῦ της. Δρόμον ἀγῶνων κρατερῶν, δρόμον μαρτυρίου.

Δίκην βιαίας καταιγίδος ἐκποῦν οἱ διωγμοί, τοὺς ὁποίους ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ εἶχεν ὀργανώσει μετὰ σατανικὴν πλοκὴν τὸ ὀλέθριον πνεῦμα τοῦ ἰουδαϊκοῦ φανατισμοῦ. Ἡ ἰουδαϊκὴ πανουργία ἄγει τὸν πρῶτον τῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπον Ἰάκωβον ἐπὶ τοῦ πτερυγίου τοῦ Ναοῦ, διὰ τὴν ὀμιλήσῃ τάχα πρὸς τὰ συνηγμένα πλήθη, λακτικίζεται οὕτως ἐνῶ κηρύττει, καὶ ρίπτεται ἄπνους εἰς τὸ λιθόστρωτον.

Οὕτω ἡ ἱστορία τοῦ αἵματος, μετὰ τὸ ὅποιον καθηγιασθῆ διὰ τῆς ἀπολυτρωτικῆς θυσίας τοῦ Θεοανθρώπου, ὁ Βωμὸς τοῦ Μαρτυρίου ἐπὶ τοῦ

Γολγοθᾶ, συνεχίζεται. Ὁ διαδεχθεὶς τὸν Ἰάκωβον εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον Συμεὼν, ὁ τοῦ Κλωπᾶ, σταυροῦται καὶ οὕτως.

Δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰακώβου, ἦτοι τῷ 66, οἱ Ἰουδαῖοι ἐπαναστατοῦν κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Ἡ Ῥωμαϊκὴ μῆνις, ὑπὸ τὴν μυσσάραν πνοὴν τοῦ Νέρωνος καὶ τὴν ἀπάνθρωπον ἐκτέλεσιν τοῦ Τίτου, ἐξολοθρεύει τὸν ἰουδαϊσμόν. Ἡ Ἱερουσαλήμ ἐξαφανίζεται, τῷ δὲ 70 δὲν ἀπομένει λίθος ἐπὶ λίθου. Ὁ Ναός, τὸ κλέος τοῦτο τῆς μωσαϊκῆς θρησκείας, κατερειπύεται. Ἐξ χιλιάδες γυναικόπαιδα θάπτονται ὑπὸ τὰ ἐρείπια του, διὰ τὰ συμπληρώσουν τὸν ἀσύλληπτον ἀριθμὸν τοῦ ἐνὸς περίπτου ἑκατομμυρίου Ἰουδαίων οἱ ὁποῖοι ἀπωλέσθησαν τότε. Τὸ Ῥωμαϊκὸν ἄροτρον τῆς ἐπιδεικτικῆς ἐκδικητικότητος ἀυλακῶνει συμβολικῶς τὸ ἔδαφος τῆς Ἱερουσαλήμ, εἰς ἔνδειξιν τοῦ ὀλοσχεροῦς ἐκμηδενισμοῦ τῆς ἐν αὐτῷ ἰουδαϊκῆς ζωῆς. Ἐν Ἱεροσολύμοις σβύνει οὕτω ὁμοῦ μετὰ τὴν ἰουδαϊκὴν πνοὴν καὶ ἡ μωσαϊκὴ θρησκεία, τὴν ὁποίαν διαδέχεται ὀριστικῶς πλέον ὁ ἑλληνικὸς Χριστιανισμός.

Φεύγουσα τὸν ὄλεθρον τῆς ἰουδαϊκῆς ἀπαναστάσεως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ, εἶχε καταφύγει ἐγκαίρως, μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Συμεῶν, εἰς Πέλλαν τῆς Δεκαπόλεως παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἰορδάνου. Ἡ Πέλλα, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, κατασκεύετο ἀπὸ ἀποίκους Μακεδόνας. Ἐφερε δὲ τὸ ὄνομα τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας Φιλίππου τοῦ β', ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Μ. Ἀλέξανδρος.

Ἐς σημειώσωμεν παρεμπιπτότως τὴν χαρακτηριστικὴν ἱστορικὴν σύμπτωσιν, ὅτι ἐνῶ ἡ Πέλλα τοῦ Ἰορδάνου ἐφιλοξένησε ἀπὸ τὸ 70-134 τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀποστόλων, ἡ ἐν Μακεδονίᾳ ἀρχαία Πέλλα, ὀνομάζεται σήμερον «ἅγιοι Ἀπόστολοι».

Εἰς τὴν Πέλλαν λοιπὸν τοῦ Ἰορδάνου συναντῶνται τὸ πρῶτον ἐν τῇ πράξει τοῦ βίου τὸ χριστιανικὸν καὶ τὸν ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ὁ δὲ παράπλευρος Ἰορδάνης, καθαγιασθεὶς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἔρρει πάντοτε παρὰ τὴν ἑλληνικὴν Πέλλαν συμβολίζων τὴν χριστιανικὴν τοῦ κόσμου ἀναγέννησιν.

Ἐπὶ 64 ἔτη παραμένει ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων ἐν Πέλλῃ συνάγουσα εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς τοὺς Ἕλληνας. Τὸ 134 μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἐκ Πέλλης Ἕλληνα ἐπίσκοπον Μάρκον, ἐπαναπατρίζεται ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Ἀδριανοῦ. Μόνον εἰς τοὺς χριστιανούς ἐπετράπη ὁ ἐπαναπατρισμός, ἀπηγορεύθη δὲ ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ τῶν Ἰουδαίων, καθὼς καὶ τῶν ἰουδαϊζόντων χριστιανῶν. Εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐπετράπη μόνον κατόπιν ἐπιμόνου παρακλήσεως τῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὅπως εἰσέρχωνται ἅπασι τοῦ ἔτους, καὶ καθ' ὀρισμένην ἡμέραν, εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ κλαίουσιν ἐπὶ τῶν ἐρείπιων αὐτῆς.

I. Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΑΤΗΧΗΤΗΣ

(Συνεχίζεται)

ΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΗΝ ΓΟΝΥΚΛΙΝΕΙΣ ΕΥΧΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Δ'

Ἡ ἐλαστικότητα αὐτὴ περὶ τὴν γονυκλισίαν τῆς Κυριακῆς δὲν εἶνε δημιουργία αὐθαίρετος τῆς μεταγενεστέρας ἐκκλησιαστικῆς πράξεως. Βασίζεταί, ὡς δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἐκ παλαιότερων λειτουργικῶν μνημείων, ἐπ' αὐτῆς τῆς πράξεως τῶν πρώτων αἰώνων, ἢ ὅποια ὀμιλεῖ περὶ γονυκλισίας, καθ' ὠρισμένας στιγμὰς τῆς θείας λειτουργίας, μὴ ποιουμένη οὐδεμίαν διάκρισιν ἡμερῶν καὶ μὴ καθορίζουσα οὐδεμίαν ἐπιφύλαξιν περὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Κυριακῆς καὶ τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἐκ τῆς λεγομένης Κλημεντίου λειτουργίας τῆς ἐν ταῖς Ἀποστολικαῖς Διαταγαῖς περισωθείσης, ἣτις συνεγράφη μὲν κατὰ τέλος τοῦ Δου αἰῶνος, ἀλλὰ κατὰ κοινὴν παραδοχὴν τῶν λειτουργιολόγων ἐπὶ τῇ βάσει λειτουργικῶν πηγῶν καὶ μνημείων ἐκπροσωποῦντων αὐτὴν τὴν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Βου αἰῶνος καὶ καθ' ὅλον τὸν Γ' αἰῶνα πράξιν, πληροφοροῦμεθα σαφῶς, ὅτι μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν κατηχομένων, ἐνεργουμένων καὶ μετανοούντων ὁ διάκονος ἐκάλει τοὺς πιστοὺς: «Ὅσοι πιστοὶ κλίνωμεν γόνυ. Δεηθῶμεν τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Πάντες συντόνως τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ παρακαλέσωμεν». Καὶ εἰς αἰτήσεις ἀρκούντως ἐκτενεῖς, τὰς ὁποίας ἠκρόωντο οἱ πιστοὶ γονυκλινεῖς, ὁ διάκονος ἔθετε πέρασ διὰ τῶν ἐξῆς: «Σῶσον καὶ ἀνάστησον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῷ ἐλέει σου. Ἐγειρόμεθα. Δεηθέντες ἐκτενῶς ἑαυτοῦς καὶ ἀλλήλους τῷ ζῶντι Θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ παραθώμεθα».

Τῆς τοιαύτης γονυκλινοῦς δεήσεως, τῆς κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας λειτουργίας σταθερῶς ἐπαναλαμβανομένης, μνημονεῦει σαφῶς καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐν μὲν τῇ ΙΗ' ὁμιλίᾳ αὐτοῦ (§ 3) εἰς τὴν Β' πρὸς Κορινθίους παρατηρῶν τὰ ἐξῆς: «Πάλιν ἐπειδὴν εἴρωμεν τῶν ἱερῶν περιβόλων τοὺς οὐ δυναμένους τῆς ἱεράς μετασχεῖν τραπέζης, ἐτέραν δεῖ γενέσθαι εὐχὴν καὶ πάντες ὁμοίως ἐπ' ἐδάφους κείμεθα καὶ πάντες ὁμοίως ἀνιστάμεθα» ἐν δὲ τῇ ΟΑ' ὁμιλίᾳ αὐτοῦ (§ 4) εἰς τὸν Ματθαῖον ἐπιφέρων τὰ ἐπόμενα: «Ἡ πρώτη δὲ δεήσις ἐλέους γέμει, ὅταν ὑπὲρ τῶν ἐνεργουμένων παρακαλῶμεν καὶ ἡ δευτέρα πάλιν, ὑπὲρ ἐτέρων τῶν ἐν μετανοίᾳ, πολὺ τὸ ἔλεος ἐπιζητοῦσα καὶ ἡ τρίτη δὲ πάλιν, ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ αὕτη τὰ παιδία τὰ ἄμωμα αὐτοῦ δήμου προβάλλεται, τὸν Θεὸν ἐπὶ ἔλεον παρακαλοῦντα».

Ἐν ἄλλαις λέξεσι κατὰ τὸ τμήμα τῆς θείας λειτουργίας τὸ παρεπιπτόν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκφωνήσεως Ὅπως ὑπὸ τοῦ Κράτους σου, ἀνεπέμποντο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ εὐχαῖς παρατεταμέναι.

Αἱ τελευταῖαι ἀφεῶρων εἰς τοὺς πιστοὺς, οἵτινες παρηκολούθουν αὐτὰς γονυκλινεῖς μετὰ τοῦ ἱερέως καὶ ἐπ' ἐδάφους κείμενοι, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ὅστις ἐν τῇ Γεθσημανῇ προσήυξατο «πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον» καὶ «ἐπὶ τῆς γῆς» (Ματθ. 26, 39 καὶ Μαρκ. 14, 35). Τὰ εἰς τὰς αἰτήσεις δὲ τοῦ διακόνου ἀνταποκρινόμενα Κύριε ἐλέησον ἐξεφώνουν ἐξ ὀνόματος τῶν πιστῶν τὰ μικρὰ παιδία, «ἐπειδὴ αὐτοὶ κατεγνώκαμεν ἑαυτῶν ἀμαρτήματα», καὶ διὰ τοῦτο ἀντὶ ἑαυτῶν προέβαλλον οἱ πιστοὶ πρὸς δυσώπησιν τοῦ Κυρίου τοὺς παῖδας, «ὧν τῆς ἀπλότητος τοὺς ζηλωτὰς ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μένει», καθὼς προσθέτει ὁ θεῖος Χρυσόστομος.

Ἄλλ' ἐν τῇ Κλημεντίῳ λειτουργίᾳ τῆς ἱεσσίας ταύτης τῶν πιστῶν προηγεῖτο ἡ ἱεσσία ὑπὲρ τῶν κατηχομένων, ἐπηκολούθει δεήσις ὑπὲρ τῶν ἐνεργουμένων ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, εἶπετο ἄλλη δεήσις ὑπὲρ τῶν φωτιζομένων ἤτοι ὑπὲρ ἐκείνων, οἵτινες διεχωρίζοντο ἐκ τῆς τάξεως τῶν κατηχομένων προεπρεπιζόμενοι διὰ τὸ εἰς τὸ προσεχές μέλλον χρηρηγηθόμενον εἰς αὐτοὺς βάπτισμα, καὶ τέλος ἐπήρχετο ἱεσσία θερμῇ ὑπὲρ τῶν ἐν μετανοίᾳ.

Τόσον οἱ κατηχομένοι, ὅσον καὶ οἱ φωτιζόμενοι, πολλῶν δὲ μάλλον οἱ ἐν μετανοίᾳ ἐκκλινον γόνυ, οἱ τελευταῖοι δὲ μάλιστα ἐπιπτον, ὡς φαίνεται, «ἐπὶ πρόσωπον» καὶ «ἐπὶ τῆς γῆς», ἐξ οὗ καὶ ἄλλοτε μὲν ὡς γόνυ κλίνοντες κατονομάζονται, ἄλλοτε δὲ καὶ ὡς «ὑποπιπτοντες». Μόνον δὲ οἱ ἐνεργούμενοι ἐκκλινον τὰς κεφαλὰς, μὴ ὑποχρεούμενοι εἰς γονυκλισίαν.

Πράγματι περὶ τῶν τελευταίων τούτων μαρτυρεῖ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (Περὶ ἀκαταλήπτου λόγος Γ § 7), ὅτι «τοὺς ἐνεργουμένους κατ' ἐκείνον ἴσθησι τὸν καιρὸν ὁ διάκονος καὶ κελεύει κλίνει τὴν κεφαλὴν μόνον καὶ τῷ σχήματι τοῦ σώματος ποιεῖσθαι τὰς ἱκετηρίας». Ἐν συμφωνίᾳ δὲ καὶ ἡ Κλημεντίος δὲν ἔχει προκειμένου περὶ τῶν ἐνεργουμένων τὴν παρακείμεσιν τοῦ διακόνου «Ἐγειροσθε», τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπὶ τῶν κατηχομένων («Ἐγειροσθε, οἱ κατηχομένοι»), ὑπονοεῖ δὲ σαφῶς περὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ («ἀνασιάντες τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ κλίνατε καὶ εὐλογεῖσθε»).

Ἄλλὰ περὶ τῶν ὑποπιπτόντων καὶ τῶν συνισταμένων καὶ τῶν ἄλλων πάντων, εἰς τοὺς ὁποίους διεκρίθη ἡ τάξις τῶν μετανοούντων, θὰ εἴπωμεν ἐν τῷ ἐπομένῳ.

ΠΑΝ. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

.....
Ὅταν μηδαμόθεν ἀνθρωπίνης βοήθειας ἐλπίς ἡμῖν ὑπάρξη, μὴ ἀπογνώμεν, μὴ ἀπονίσωμεν ἀλλὰ τὴν ἀγκυρὰν τῆς πίστεως ἀρπάσωμεν καὶ ρίψωμεν τὸ ἐργαλεῖον τῆς ἐλπίδος, μὴ εἰς θάλασσαν, ἀλλ' εἰς οὐρανόν, καὶ τὸ χειμαζόμενον σκάφος τῶν κινδύνων ἀπαλλαγῆσεται.

Ἰ. Χρυσόστομος

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ὄχι ἐξ ἄλλων λόγων ἄλλὰ τοῦλάχιστον διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐθνικῶν συμφορῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν πικρᾶς πείρας, νὰ εἶχεν ἀμβλυνθῆ τὸ γλωσσικὸν πάθος, οὕτως ὥστε, ὑπὸ τοιαύτας μάλιστα τραγικὰς διὰ τὴν χώραν ἡμῶν συνθήκας, νὰ μὴ ἀνεκινεῖτο ἐξ ὠρισμένης πλευρᾶς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως, εἴτε ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς εἴτε ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν εἴτε διὰ τῆς δημοσιεύσεως προκλητικῶν βιβλίων. "Ἀπαξ ὅμως καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἀνεκινήθη τοῦτο, νομίζομεν ὅτι εἶναι καθήκον τῶν ἀρμοδίων νὰ διαφωτίσουν ὄχι τὸν λαόν, ἢ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ ὁποίου δὲν ἀποσχολεῖται μὲ τοιοῦτο ζήτημα, ἀλλὰ τοὺς καλῆ τῆ πίστει παρασυρομένους καὶ πρὸ παντός τὴν εὐπλαστον ὄσον καὶ εὐδημαγώγητον νεολαίαν. Καὶ ἐπειδὴ τὸ ζήτημα ἔχει καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν του (μάλιστα καὶ τὴν χριστιανικὴν του) ὄψιν, εἰς αὐτὴν τὴν ὄψιν θὰ ἀφιερῶσωμεν τὰς ἐπομένους ὀλίγας γραμμάς.

Τὸ ζήτημά μας εἶναι ποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἡ στάσις τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τῆς γραφομένης καὶ τῆς γνησίας δημῶδους ἀφ' ἑνός καὶ τῆς ἐπαναστατικῆς γλώσσης ἀφ' ἑτέρου. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ὀρθὴ τοῦ ζητήματος τούτου ἀντιμετώπισις εἶναι δυνατὴ μόνον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἱστορίας, διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ προταχθοῦν ὀλίγα τινα περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς τῆς μέχρι σήμερον ἀντιμετώπισε τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς διγλωσσίας ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ἑλληνοφώνου κόσμου.

Γενικῶς εἰπεῖν, ὁ παρακολουθῶν τὴν ἐναντι τοῦ ζητήματος τούτου στάσιν τῆς Ἐκκλησίας θὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ἡ στάσις αὕτη προσδιορίζετο ἕκταλαι ὑπὸ τριῶν παραγόντων: α) ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας πῶς θὰ γίνουσι καταληπτὰ καὶ αἰσθητὰ εἰς τοὺς ἀκροατὰς ἢ ἀναγνώστας τὰ διδασκόμενα· β) ὑπὸ τῆς προσπαθείας τῆς περιβολῆς τῆς ἐγγράφου ἢ προφορικῆς διδασκαλίας δι' ἀναλόγων πρὸς τὸ ὕψος καὶ τὸ βάθος αὐτῆς γλωσσικῶν ἐνδυμάτων καὶ γ) ὑπὸ τῆς γλωσσικῆς καὶ πνευματικῆς ἐν γένει τῶν ἱεροδιδασκάλων μορφώσεως. Ἡ δὲ ἀνέκαθεν ὑπὸ τῶν ἀληθινῶν κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου ἐφαρμοσθεῖσα διδασκτικὴ μέθοδος ἦτο ὁ συνδυασμὸς τῆς γλωσσικῆς καὶ πνευματικῆς συγκαταβάσεως πρὸς τὸν λαόν μετὰ τῆς προσπαθείας πρὸς τοιαύτην συνανύψωσιν αὐτοῦ.

Οἱ τρεῖς εἰρημένοι παράγοντες καὶ ἡ μνημονευθεῖσα μέθοδος ἐρρύθμισαν τὴν στάσιν ἤδη αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων, ἀπευθυνομένων πρὸς τὸν ἑλληνοφώνον κόσμον. Εἶναι δὲ πολὺ χαρακτηριστικὸν καὶ διδασκτικὸν τὸ παράδειγμα τῶν ἱερῶν τῆς Κ. Διαθήκης συγγραφέων. Ἐκ τῶν

βιβλίων τῆς Κ. Διαθ. τὰ δημῶδέστερα ἐξ ἐπόψεως γλωσσικῆς εἶναι τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον καὶ ἡ Ἀποκάλυψις. Ὁ ἀντίπους τούτων εἶναι τὰ βιβλία τοῦ Λουκᾶ, ἢ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Πέτρου, ἅτινα πάντα εἶναι γεγραμμένα εἰς τὴν ἀρχαιοπρεπῆ γλῶσσαν, ἀναλόγως τῆς μορφώσεως ἐκάστου συγγραφέως καὶ ἀνευ ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τῆς λεγομένης ἑλληνιστικῆς κοινῆς τῆς ἐποχῆς του. Μετ' αὐτοῦς ἔρχεται, ὡς πρὸς τὴν καθαρότητα τῆς χρησιμοποιουμένης ἑλληνικῆς, ὁ Παῦλος, ἔπειτα ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ματθαῖος, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰούδας. Κανεὶς ἀπὸ αὐτοῦς δὲν μονοειδίξει, δὲν προσαρμόζεται δηλ. πρὸς τὴν γλωσσικὴν μόδαν τῆς ἐποχῆς του, ὅποια ἦτο τότε ὁ ἀττικισμὸς, ἀλλὰ καὶ κανεὶς δὲν χυδαίνει τελείως, δὲν κατέρχεται δηλ. ἐντελῶς εἰς τὸ γλωσσικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀγραμματοτέρων ἐπιστολογράφων τῶν παύρων τῆς ἐποχῆς. Τοῦναντίον πάντες φιλοτιμούνται νὰ περιβάλλουσι μὲ κατάλληλον γλωσσικὸν ἔνδυμα τὰς διακηρυσσομένας ὑψηλὰς ἐννοίας καὶ ἀληθείας, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἐποικοδομὴν πάντων τῶν πιστῶν. Εἶναι οὗτοι οἱ πρῶτοι ὄχι δημοτικισταί, ἀλλ' οἱ πρῶτοι εἰσηγηταὶ τῆς λεγομένης *μεικτῆς* γλώσσης. Κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ Thumb, μὲ τὰς γνωστάς του συμπαθείας ὑπὲρ τοῦ μαλλιαρισμοῦ, «ἡ Κ. Διαθήκη εἶναι μνημεῖον τῆς λογοτεχνικῆς κοινῆς». "Ὅσοι ἐκ τῶν συγγραφέων αὐτῆς δυσκολεύονται νὰ γράψουσι ἀνεκτὴν ἑλληνικὴν, μεταχειρίζονται, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τε τοὺς ἀναγνώστας καὶ πρὸς τὰ γραφόμενα, γραμματεῖς, ὅπως π. χ. ὁ Πέτρος μετεχειρίσθη τὸν Σιλουανὸν (Α' Πέτρου ε', 12).

Τὴν αὐτὴν γραμμὴν ἠκουλούθησαν καὶ οἱ λεγόμενοι *ἀποστολικοὶ πατέρες* καὶ οἱ μετ' αὐτοῦς ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπέρχεται κατὰ τὸν γ' αἰῶνα γλωσσικὴ τις κατάπτωσις μεταξὺ τοῦ ἑλληνοφώνου κόσμου, ὅστις, κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν ἐπιφανοῦς ἑλληνοστοῦ, τοῦ Radermacher (Neutestamentliche Grammatik β' ἔκδ. 1925, σελ. 9), εἶναι συναφῆς (ὅπως συμβαίνει πάντοτε κατὰ γλωσσικὸν νόμον) πρὸς τὴν ἐπελθοῦσαν τότε ἐξ ἱστορικῶν λόγων πνευματικὴν κατάπτωσιν, τὴν ὁποῖαν καὶ ἀπεικονίζει. Ὅμοίως ἀπεικονίζει τὴν ἐπακολουθήσασαν κατὰ τὸν δ' αἰῶνα πνευματικὴν ἄνθησιν ἢ γλωσσικὴν τοῦ αἰῶνος ἐκείνου ἀκμὴν, ὅπως τὴν βλέπομεν εἰς τὰ ἔργα τῶν πατέρων τοῦ λεγομένου χρυσοῦ τῆς Ἐκκλησίας αἰῶνος (ἀπὸ θεολογικῆς δηλ. καὶ λογοτεχνικῆς ἐπόψεως). Καὶ οἱ πατέρες ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ὁ ἑλληνοχριστιανικὸς κόσμος δὲν ἔπαυσε νὰ θεωρῆ ὡς πρότυπα ὄχι μόνον θεολόγων καὶ ῥητόρων, ἀλλὰ καὶ ποιμένων, χρησιμοποιοῦν εἰς τοὺς λόγους των (ἵνα μὴ ὀμιλήσω περὶ τῶν συγγραμμάτων των) γλῶσσαν, ἢ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι θὰ συνέπιπτε πρὸς

τὴν δημώδη γλῶσσαν τῶν κατοίκων τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Κύρου καὶ τῆς Σελευκείας, τῆς Καππαδοκίας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Κυρήνης. Διὰ τί ἄρα γε; Πρὸς κορεσμόν γλωσσικοῦ τινος πάθους ἢ πείσματος ἢ πρὸς ἀπλήν συμμόρφωσιν πρὸς τὴν μόδαν τῆς ἐποχῆς; Ἀλλὰ ταῦτα θὰ ἦσαν πολὺ κατώτερα τῶν μεγάλων ἐκείνων χριστιανικῶν προσωπικοτήτων καὶ τῆς βαθυτάτης αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ποιμνίου τῶν ἐπιδράσεως. Τῇ ἀληθείᾳ δὲν πρόκειται παρὰ μόνον περὶ προσπαθείας πρὸς συμμόρφωσιν τοῦ γλωσσικοῦ ἐνδύματος μετὰ τὸ ὕψος τῆς διδασκαλίας καὶ πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐν γένει ἀνύψωσιν τοῦ ποιμνίου.

Τὴν γραμμὴν ταύτην ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀκολουθεῖ καὶ βραδύτερον ἢ Ἐκκλησία, ἂν καὶ μετὰ σταθερὰν προτίμησιν πρὸς τὴν ἀρχαιοπρεπετέραν γλῶσσαν ἔναντι τῆς βαθμηδὸν καταπιπτούσης καὶ εἰς διαφόρους διαλέκτους διασπασμένης δημώδους γλώσσης. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηκολούθησε καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας μέχρι τοῦ ἰζ' αἰῶνος, ὅτε, παραλλήλως πρὸς τὴν πατροπαράδοτον ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας καλλιέργειαν τῆς ἀρχαιοπρεποῦς γλώσσης, ἀνενώθη ἡ ἤδη ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς Κ. Δ. χαραχθεῖσα γραμμὴ τῆς ἀναμείξεως τῆς ἀρχαιοπρεποῦς μετὰ τῆς δημώδους γλώσσης ἀκόμη καὶ ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ταπεινὴν εἶχον περὶ αὐτῆς γνώμην, ὅπως ὁ ἔπειτα πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μητροφάνης ὁ Κριτόπουλος († 1639), ὅστις εἰς τοιαύτην μείκτῃν γλῶσσαν γράφει βιβλία προοριζόμενα διὰ τὸν λαόν (βλέπε Κ. Δυοβουνιάτου Μητροφάνης Κριτόπουλος σελ. 62 ἐξ. καὶ Ἀνέκδοτος τοῦ Κριτοπούλου Γραμματικὴ τῆς ἀπλῆς ἑλληνικῆς). Τὸ παράδειγμά του ἠκολούθησεν ἔπειτα ὁ Ἡλίας Μηνιάτης († 1714) καὶ οἱ συγγραφεῖς τῶν ἐποικοδομητικῶν ἐκδόσεων τῆς Βενετίας. Ἡ γλῶσσα δὲ αὕτη, ἀποκαθαιρομένη σὺν τῇ διαδόσει τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἀνὰ τὸ δοῦλον γένος κατὰ τὸν ἰη' αἰῶνα, κατέστη ἐθνικὴ αὐτοῦ γλῶσσα διὰ τῶν μόχθων πρὸ παντῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν τῆς περιωπῆς Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος, Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη κ. ἄ. κληρικῶν καὶ διὰ τοῦ τεραστίου κύρους τοῦ Ἀδαμ. Κοραῆ.

Εἰς αὐτὴν τὴν καθαρεύουσαν γλῶσσαν, ἡ ὁποία ἐνισχύθη καὶ ἠμπεδώθη σὺν τῇ ἐνάρξει τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ὑψώσεως τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος αὐτοῦ καὶ ἀπέβη τὸ ὄργανον τῆς πνευματικῆς του ἐπικοινωνίας ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας μέχρι τῆς Κύπρου καὶ τῆς Κρήτης καὶ ἀπὸ τῶν Ἰονίων νήσων μέχρι τῆς καρδίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς αὐτὴν, λέγω, τὴν γλῶσσαν, ἀπεθησαυρίσθησαν ἔκτοτε οἱ πλεῖστοι τῶν πνευματικῶν τοῦ ἔθνους θησαυρῶν. Αὕτη ἀπέβη ἡ γλῶσσα τῆς ἀλληλογραφίας τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς ἡγεσίας τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἡ γλῶσσα τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας ἥδη ἀπὸ τῆς

ἐποχῆς τοῦ ἀγῶνος (πρβ. Ἑλληνικά Χρονικά τοῦ Μάγερ) μέχρι σήμερον. Εἰς αὐτὴν συνετάχθησαν καὶ συντάσσονται πάντα τὰ συντάγματα καὶ οἱ νόμοι τῆς νέας ἑλληνικῆς πολιτείας. Αὕτη ἦτο ἡ γλῶσσα ἀπάντων τῶν σχολείων τοῦ τε ἐλευθέρου καὶ τοῦ ἀλυτρώτου ἔθνους μέχρι τοῦ 1920, ἡ γλῶσσα τοῦ κηρύγματος, τῆς Βουλῆς, τῶν δικαστηρίων, ἐν γένει ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ κράτους, ὅπως διαπιστοῦται (ὄχι θεσπίζεται) ὑπὸ τοῦ 107 ἄρθρου τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ἀπέβη κατ' αὐτὰς ὁ στόχος τῶν θιασωτῶν τῆς γλωσσικῆς ἐπαναστάσεως.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝΑΓ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΛΑΜΠΕΘ

Προσφώνησις γενομένη Ἀγγλιστὶ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Lambeth (ὕπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ἐκπροσωπήσαντος τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος Σεβ. Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Παντελεήμονος.

Χαίρω ἐπ' ἀληθείας πολὺ, διότι ἔχω τὴν τιμὴν, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μοι καθηγητοῦ κ. Ἀλιβιζάτου, νὰ ἐκπροσωπήσω τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δασκικὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ καὶ μεγάλῳ ἀπὸ Θεοῦ τιμωμένῳ Συνεδρίῳ.

Τὰ ζῶντ' αἰσθήματα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ τῆς βαθείας ἐκτιμῆσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ἤδη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν τοῖς πᾶσι γνωστά. Ἀνάλογος δὲ εἶναι πρὸς ταῦτα ἡ προθυμία καὶ ἡ χαρὰ, μεθ' ἧς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀνταποκρινομένη εἰς ἀδελφικὴν προσκλήσιν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀπέστειλεν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο τοὺς ἐκπροσώπους αὐτῆς πρὸς χαιρετισμὸν καὶ μετάδοσιν τῶν πλέον θερμῶν καὶ ἑγκαρδίων εὐχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν πεφιλημένην ταύτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἐπισκοπιανῆς Ὁμολογίας. Εἶμαι, συνεπῶς, εὐτυχῆς λίαν, ὅτι εἰς ἐμὲ ἔλαχεν ἡ τιμὴ, ὅπως ἐν χαρᾷ μεγάλῃ, εὐγνωμοσύνη βαθεῖα καὶ ἀγάπη πολλῇ χαιρετίσω τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν Αὐτοῦ Χάριν τὸν Σεβασμιώτατον Πρόεδρον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Καντερβουρίας, καὶ πάντας ὑμᾶς, ὅσοι ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς συνήχθητε ἐνθάδε ἐπὶ τὸ αὐτό, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου διὰ τὸ Συνέδριον τοῦτο.

Εἶπον ἐν εὐγνωμοσύνῃ βαθείᾳ, διότι εὐγνωμόνως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐνθυμεῖται πάντοτε τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν στοργὴν καὶ τὴν πολῦτιμον, ἐν ἔργοις, προστασίαν καὶ συνδρομὴν καὶ βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας ὑμῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία διὰ πολλῶν διήλθε τὰ τελευταῖα ὀκτῶ ἔτη δοκιμασιῶν καὶ θλίψεων, βαρῦτατον δὲ εἰσέτι αἶρει ἐν ὑπομονῇ καὶ πίστει σταυρόν, καὶ σκληρότατον διὰ θυσιῶν νέων καὶ πολλῶν ἀγωνίζεται ἀγῶνα, διὰ τὴν διατήρησιν

ἐν αὐτῇ τῶν ἀρχῶν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς εἰρήνης, ὅφ' ἦν ἔννοιαν κηρύσσει ταῦτα τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

Εὐχερῶς νοεῖται ὅτι τὰ μάλλα εὐχαριστοῦσι τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ οἱ ἀρχαῖοι Ἐκκλησιαστικοὶ θεσμοὶ τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνόδων. Διότι εἰς αὐτὰς οἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκλημένοι καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν χάριν τῆς Ἱερωσύνης ἀπὸ Θεοῦ λαβόντες Ἐπίσκοποι, εἰς ἕν ἐν Χριστῷ συναγόμενοι, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἁγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας, μακρὰν πάσης φιλοσοφίας κοσμικῆς καὶ κενῆς ἀπάτης, ὡς οἰκονόμοι ἐμπειστημένοι παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τὸν λόγον, ὡς Ἐπίσκοποι ὀφείλοντες προσοχὴν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ αὐτοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο Ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος, βουλεύονται καὶ μελετῶσι καὶ ἀποφαινόνται καὶ ὀρθοτομοῦσι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Πρόδηλον ὅτι καὶ τοῦ Συνεδρίου τούτου ὁ θεσμός, λὶαν εὐφῆμως γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Συνεδρίων τοῦ Λάμπεθ, εἶναι θεσμός διὰ τὸν ὅποιον ἡ οἰκεία Ἐκκλησία καὶ οἱ Ἐπίσκοποι αὐτῆς δικαιούνται νὰ δοξάζωσι τὸν Θεὸν καὶ νὰ καυχῶνται ἐν Κυρίῳ. Διότι, πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, διεξάγεται, ὡς ἄριστα, ἐν τοῖς Συνεδρίοις τούτοις τὸ Συνοδικὸν ἔργον τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς, πολλὰ δὲ τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα ἔχουσιν ἤδη ἐκ τῶν Συνεδρίων τούτων προέλθῃ.

Εἶναι γενικὴ πάντων τῶν φίλων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας πεποιθῆσις, ὅτι καὶ τὸ παρὸν Συνέδριον, συγκροτούμενον ἐν χαλεποῖς καιροῖς καὶ πονηραῖς ἡμέραις, ὁπότε καὶ αὐθις παρατηρεῖται συνοχὴ τῶν ἔθνων ἐν ἀπορίᾳ ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας νέων δεινῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ, θέλει αἰσθανθῆ πλήρως καὶ ὅσον πρέπει τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ. Ὅτι, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, θέλει ὁμοθυμῶς ἐξαγγεῖλαι πανταχοῦ πᾶσαν τὴν Βουλὴν τοῦ Θεοῦ, καθὼς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐξηγήσατο καὶ ἡ ἀγία αὐτοῦ Ἐκκλησία ἐκράτησε καὶ κρατεῖ. Ὅτι θέλει ὁμολογήσει τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ διαμαρτυρηθῆ τὴν εἰς Θεὸν μετάνοιαν καὶ πᾶσαν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστιν. Διότι αὐτὸς εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ δόξος, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀλήθεια.

Τοιοῦτον ἔργον ἐν Πνεύματι, τοιαύτη ἐν Χριστῷ ἐνότις πίστεως καὶ κοινωνία καὶ τοσαύτη ὑγιῆς ἐντεῦθεν ἀποστολὴ τοῦ λόγου τῆς σωτηρίας ἔσεται λόγος ἰκανός, ὅπως τοῦ Θεοῦ ὁ λόγος, ὁ ἀρχηγός τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως καὶ τῆς Ἁγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας Ἀρχιποίμην, ἐπαναλάβῃ, εἰς εὐλογίαν καὶ τιμὴν τοῦ Συνεδρίου τούτου, ὅσα ὑπὲρ τῶν ἀγίων αὐτοῦ Ἀποστό-

λων τὸ πρῶτον εἶπε πρὸς τὸν ἐν Οὐρανοῖς Πατέρα προσευχόμενος. «Τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι δέδωκάς αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σὺ με ἀπέστειλας... Καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη, ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἦ, κάγῳ ἐν αὐτοῖς... Ἐρωτῶ σε, Πάτερ, περὶ τούτων, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὄσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σὺ με ἀπέστειλας».

Η ΣΧΟΛΗ

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προσφώνησις κ. Βασιλείου Βέλλα, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῶν Σχολῶν Ἱεροκηρύκων, Ἐξομολόγων καὶ Κατηχητῶν.

Μακαριώτατε,

Μετὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς περὶ τοῦ συντελεσθέντος ἔργου θὰ ἐπερίττειε πᾶς ἐκ μέρους μου λόγος. Ἐὰν ὅμως τώρα δράτῃται αὐτὸς τοῦ λόγου, τὸ πράττω ἀπὸ μιᾶς βαθιᾶς ἀνάγκῃ τῆς ψυχῆς μου, ὅπως ἐπὶ τῇ σημερινῇ ἀφορμῇ, καθ' ἣν εἰς ὀλόκληρος ἐνιαυτὸς συνετελέσθη ἀφ' ὅτου ἐφηρμόσθη ὁ νεαρὸς περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Νόμος καὶ ἐν ὀλόκληρον σχολικὸν ἔτος ἐκλείσθη ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς τῆς Ἀποστ. Διακονίας, εὐχαριστήσω με ὄλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου τὸν Πανάγαθον Θεόν, ὅστις τόσο ἠύλογησε τὸ ἔργον τῆς Ἀπ. Διακονίας, ὥστε αὕτη σήμερον μετὰ πάροδον ἐνὸς ἔτους νὰ δύναται καὶ τι τὸ θετικὸν εἰς ἐργασίαν νὰ παρουσιάσῃ. Ἀπὸ ὅλα δὲ τὰ συντελεσθέντα ἔργα, ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐκδόσεις, τὰ διαφωτιστικὰ κατὰ ἑκατοντάδας χιλιάδων διανεμόμενα φυλλάδια, τὴν πύκνωσιν τοῦ κηρύγματος, τὰς ραδιοφωνικὰς τῆς ὁμιλίας, τὴν προσπάθειαν περὶ τὸ παιδί καὶ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ὑπερέχει ἡ ἴδρυσις τῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροκηρύκων, Ἐξομολόγων καὶ Κατηχητῶν, διὰ τὴν σπουδαιότητα καὶ θεμελιώδη σημασίαν, Ἐκκλησιαστικὴν, Ἐθνικὴν καὶ Κοινωνικὴν, ἣν αὕτη κέκτηται. Μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς ἡ Σχολὴ αὕτη, μοναδικὴ διὰ τοὺς συγκεκριμένους σκοποὺς, τοὺς ὁποῖους ἐπιδειώκει, μοναδικὴ διὰ τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα περιέχει, καὶ τὴν εὐρύτητα, ἥτις εἰς ταῦτα ἀπεδόθη, ἦλθε νὰ πληρώσῃ αἰσθητοτάτην ἀνάγκην ἀπὸ πολλοῦ ὀφισταμένην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Ἐκκλησιαστικῇ γενικώτερον ἐκπαιδεύσει. Πολλοὺς ἐξένισε καὶ ξενίζει ἀκόμη τὸ ὅτι ἔσπευσε ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤδη ἔτους τῆς νέας αὐτῆς περιόδου νὰ ἰδρύσῃ μιαν τοιαύτην Σχολὴν, ἥτις σὺν τοῖς ἄλλοις προϋπέθετε καὶ ὁμαλωτέρας τὰς συνθήκας τῆς χώρας μας. Ἄλλ' ἀκριβῶς διὰ τὴν σπουδαιότητα τῆς Σχολῆς καὶ τὴν κρίσιν, ἣν δι-

έρχεται ἡ πνευματικὴ μας κληρονομία, αἱ ἠθικαὶ καὶ πνευματικαὶ ἀξίαι, αὐτὸς ὁ Χριστιανικὸς πολιτισμὸς κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ἔπρεπε νὰ ἰδρυθῆ τὸ ταχύτερον ἡ Σχολὴ αὕτη, διὰ νὰ παρσκευάσῃ τὰ κατάλληλα Ἐκκλησιαστικὰ στελέχη, πρὸς συγχρονισμένην ἐργασίαν, νὰ τὰ ὀπλίσῃ μὲ τὸν καλλίτερον δυνατὸν ἐπιστημονικὸν συγχρονισμένον ὀπλισμὸν, νὰ μεταδώσῃ πρῶτον. εἰς αὐτὰ τὸν ἱερὸν ἐνθουσιασμόν, ὁ ὁποῖος γεννᾶται ἀπὸ τὴν πλατεῖα καὶ βαθεῖα ἐπίγνωσιν τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν καὶ ἰδεωδῶν, διὰ νὰ καταστῆ δυνατὸν, ὥστε τὰ στελέχη ταῦτα νὰ μεταλαμπαδεύσουν κατόπιν ἀνά τὰς εὐρείας τοῦ λαοῦ μάζας τὸ ἀνέσπερον φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ ἀγὼν σήμερον διεξάγεται μὲ τόσον ἐπιστημονικόν, οὕτως εἰπεῖν, τρόπον καὶ ἐξελλίσσεται τόσον γοργῶς, ὥστε ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου οὐδὲ στιγμή ἔπρεπε νὰ χαθῆ. Δὲν δύναται ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία νὰ πραγματοποιήσῃ τοὺς διαγραφόμενους αὐτῆς σκοποὺς, δὲν δύναται ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὑψιστον αὐτῆς προορισμὸν ἐν τῇ κοινῇ, δὲν δύναται νὰ ἀποβῆ ζῶσα Ἐκκλησία καὶ ἀναπόσπαστος ὕγιης παράγων τῆς ἐξελίξεως ὕγιους πολιτισμοῦ, ἂν δὲν ἔχῃ, ἂν δὲν φροντίσῃ νὰ καταρτίσῃ τὰ ὄργανα ἐκεῖνα, τοὺς ἐμπνευσμένους καὶ καλῶς κατηρτισμένους ἐκείνους ἐργάτας, οἱ ὁποῖοι θὰ δύνανται νὰ ἀτενίζουν καὶ νὰ ἔχουν διαρκῶς τὰ ὅμματα προσηλωμένα εἰς ὀρίζοντας εὐρεῖς δράσεως καὶ ἐργασίας, πνευματικῆς, ἀληθῶς χριστιανικῆς, ὑπὲρ τὰ στενά ὄρια, τὰ ὁποῖα διαγράφει ἡ ξηρὰ ἐπιτέλεις τῶν καθαρῶς τελετουργικῶν καθηκόντων. Μὴ πλανώμεθα, δὲν δύναται ἡ Ἐκκλησία ν' ἀποβῆ πράγματι ζῶσα Ἐκκλησία, νὰ καταλάβῃ τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν ἐν τῷ σημερινῷ πολιτισμῷ, νὰ κερδίσῃ καὶ ἀναπλάσῃ τὰς εὐρείας μάζας τοῦ λαοῦ, ἂν δὲν ἔχῃ τοὺς ἐργάτας, περὶ τῶν ὁποίων ἀνωτέρω ὠμίλησα. Αὐτὸ ὀφείλει νὰ ἀποτελῆ τὸ Α καὶ τὸ Ω πάντοτε καὶ παντὸς προγράμματος Ἐκκλησιαστικῆς δράσεως. Ἀπὸ τὸ θεμέλιον τοῦτο θὰ ἀρχίσῃ κάθε οἰκοδομὴ Ἐκκλησιαστικὴ, ἂν δὲν θέλῃ νὰ στηριχθῆ ἐπὶ τῆς ἄμμου. Εἰς τὴν ὀρθότητα τούτου πιστεύω τόσον ἀπόλυτα, ὥστε ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς δὲν διστάζω νὰ διαλαλήσω, χρησιμοποιοῦν τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι εἰ μὴ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν ὁ καταρτισμὸς καταλλήλων στελεχῶν». Τώρα κατανοεῖτε διατὶ ἀνωτέρω εἶπον ὅτι ὄλων τῶν ἔργων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὑπερέχει ἡ Σχολὴ καὶ διατὶ εὐθύς ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων τῆς ἡ Ἀποστολικῆς Διακονίας, παρὰ τὴν ἀντιξοότητα τῶν περιστάσεων, παρὰ τὰς μυριάς δυσχερείας διαφόρου φύσεως, προέβῃ εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Σχολῆς. Καὶ ἦσαν πολλαὶ αἱ δυσχερείαι. Δυσχερείαι πρὸς εὐρεσιν κτιρίου, δυσχερείαι οἰκονομικῆς φύσεως, δυσχερείαι πρὸς σύλληψιν καὶ καταρτισμὸν τοῦ προγράμματος

τῆς Σχολῆς, ἥτις δὲν ἔχει ἀλλαχοῦ τὴν ἀντιστοιχόν της, δυσχερείαι πρὸς πλαισίωσιν τῆς Σχολῆς διὰ τοῦ καταλλήλου διδακτικοῦ προσωπικοῦ, δυσχερείαι καὶ φόβοι συνάμα συνυφασμένοι ἀναγκαίως μὲ τὸν τύπον ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ λειτουργήσῃ ἡ Σχολή, τὸν τύπον δηλαδὴ μιᾶς προσωρινῆς, δοκιμαστικῆς Σχολῆς. Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ παραμερισθοῦν πρὸ ὑψίστων σκοπῶν, τοὺς ὁποῖους θὰ ἐπέδιδε ἡ Σχολή, πρὸ τῶν ὀριζόντων, ποὺ διέγραφε ἡ ἴδρυσις τοιαύτης Σχολῆς καὶ οἱ ὁποῖοι ἔνα ὄρατο καὶ γοητευτικὸ ὄραμα παρουσίαζον εἰς τὰ ὅμματα ὄλων ἐκείνων, ὅσοι περὶ τὴν Σχολὴν ἔπλεκον τὰ ὀραιότερα σχέδια. Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἐν μιᾷ λέξει ἡ Ἐκκλησία πιστεύουσα εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς καὶ τὸν ὑψιστον προορισμὸν ταύτης ἀπεφάσισε παρὰ τὰς παρουσιαζομένας δυσχερείας τὴν ἴδρυσιν τῆς Σχολῆς ἔστω καὶ ὑπὸ τύπον δοκιμαστικόν. Πράγματι δὲ ἐν μέσῳ κοινῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ πολλῶν ἐλπίδων πολλαχόθεν ὑπὸ πολλῶν διατυπωθεισῶν ἤρχισε λειτουργοῦσα κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον ἡ Σχολή. Πρώτην ἤδη φορὰν ἐλειτούργει τοιαύτη Σχολή καὶ διὰ πρώτην ἤδη φορὰν ἡ Ἐκκλησία ἴδρυσεν καὶ συνετήρει δι' ἰδίαν αὐτῆς χρημάτων, ἄνευ οὐδεμιᾶς κρατικῆς βοήθειας, Σχολήν, ἥς τὸ πρόγραμμα διεμόρφωσεν αὐτὴ αὕτη ἡ Ἐκκλησία ὡς τὸ ἤθελε καὶ διδακτικὸν προσωπικὸν διώρισε ἐκείνους, οὓς αὕτη ἔκρινε καταλλήλους. Ὁ συγκινητικὸς ζήλος καὶ ἡ ἀγάπη, μετὰ τῆς ὁποίας περιέβαλε τὴν Σχολὴν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, ἡ πρόθυμος συναντίληψις καὶ συμπαράστασις τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ τοῦ Κεν. Συμβουλίου τῆς Ἀποστ. Διακονίας, ἡ ἀφοσίωσις τοῦ Διευθυντοῦ εἰς τὸ ἔργον, οἱ κόποι τοὺς ὁποῖους κατέβαλε τὸ διδακτικὸν προσωπικόν, οὕτινος τὸ ἔργον ὡς ἐκ τοῦ ιδιοτύπου τῆς Σχολῆς δὲν ἦτο καὶ πάντοτε εὐκόλον, συνετέλεσαν ὥστε, τοῦ Θεοῦ συνεργούντος, ἡ Σχολή ἀπροσκόπτως νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους τῆς λειτουργίας αὐτῆς. Θὰ παρέλειπον σπουδαιότατον καθήκον ἂν καὶ ἐγώ, ὡς Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, δὲν ἐξέφραζον τὰς θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς ὄλους τοὺς ἀνωτέρω μνημονευθῆντας, οἵτινες ἐν μέσῳ μυρίων δυσχερειῶν ἐπετέλεσαν ἔργον ὄχι σύνηθες ἀλλὰ μεγίστης σπουδαιότητος καὶ ἀξίας. Ἄς βλαστήσῃ καὶ ἑκατονταπλασίονα καρπὸν ἅς φέρῃ ὁ σπέρρος, τὸν ὁποῖον ἔρριψαν οἱ πρῶτοι οὗτοι σπορεῖς. Αὐτὸ θὰ εἶναι ἡ καλλιτέρα ἀνταμοιβὴ τῶν κόπων των.

Χάριτας ὀφείλω νὰ ἐκφράσω καὶ ἐγὼ πρὸς τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς, οἵτινες παρὰ τὰ ἐφημερικά των καθήκοντα παρηκολούθησαν κατὰ τὸ δυνατόν τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων. Τὸ τί ὠφελήθησαν καὶ ἀπεκόμισαν ἐκ τῆς Σχολῆς εἶναι εἰς θέσιν μόνοι των νὰ ἐκτιμήσουν.

Βεβαίως ἡ λειτουργήσασα Σχολή δὲν εἶναι

ἀκόμη ἡ ἰδεώδης Σχολή, τὴν ὅποσαν ὅλοι ὄνειρευόμεθα. Πολλοὶ ἐλλείψεις καὶ πολλὰ κενὰ παρατηρήθησαν. Καὶ δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ συμβῆ ὑπὸ τὸν τύπον τὸν δοκιμαστικόν, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐλειτούργησε ἡ Σχολή, ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ἐξωτερικῆς Σχολῆς καὶ μὲ μαθητὰς ἀπασχολημένους κατὰ πολὺ μὲ τὰ ἐφημεριακὰ τῶν καθήκοντα. Ἀλλὰ τὸ ἔμμη τοῦ κριτοῦ ὅς μὴ σταματήσῃ εἰς τὰς ἐλλείψεις ταύτας, Κάθε ἀνθρώπινον ἔργον φύσει εἶναι ἀτελές καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον κατορθούμενον. Ὅλα τὰ ἐπιγῆς μεγάλα πράγματα ξεκίνησαν ἀπὸ μίαν ἀπλήν καὶ ἀτελή μορφήν διὰ νὰ ἐξελιχθοῦν εἰς τελειότεραν τοιαύτην. Ὁ δίκαιος κριτὴς ἄς σταματήσῃ καὶ εἰς τὰ θετικὰ στοιχεῖα τὰ ἐπιτευχθέντα καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀνασκοπῶν τὴν συντελεσθεῖσαν ἐργασίαν καὶ ἐκτιμῶν αὐτὴν ὑπὸ τὰς περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας συνετελέσθη, θὰ μείνῃ ἱκανοποιημένος. Πράγματι δὲ εἶναι πολλὰ τὰ συντελεσθέντα ἐν τῇ Σχολῇ. Νέα μαθήματα διὰ πρῶτην φοράν ἐδιδάχθησαν, τὰ διδασκθέντα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ προσέλαβον νέον περιεχόμενον, ἡ ὅλη διδασκαλία κατηυθύνετο πρὸς τοὺς συγκεκριμένους σκοποὺς. Ἀλλ' εἰς τοιοῦτος εἶδους Σχολάς, τὸ βαθύτερον, τὸ πολυτιμότερον, τὸ ὠραιότερον, τὸ ὁποῖον ἐπιτυχάνεται δὲν εἶναι δυνατόν, δυστυχῶς, εἰς ὅλους νὰ εἶναι ὁρατὸν καὶ νὰ δακτυλοδεικτῆται διότι εἶναι πνευματικόν, εἶναι ψυχικόν. Εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος, ἡ ὁποία τελεσιουργεῖται μέσα μυστικὰ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ, διὰ νὰ διπλασιασθῇ ὁ ὠραῖος, ὁ μέγας ἄνθρωπος, ἡ μεγάλη προσωπικότης ποῦ θὰ δράσῃ ὡς ἀναμορφωτὴς ψυχῶν, ὡς πλάστης, ὡς δημιουργὸς ἀνθρώπων. Τὴν τελεσιουργίαν αὐτὴν ἔχει τὸ προνόμιον νὰ τὴν παρακολουθῇ καὶ συνεπῶς νὰ τὴν ἐκτιμῆσῃ μόνον ὁ διδάσκων, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν τελεσιουργός. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἀρκετὰ, δύναμαι νὰ βεβαιώσω, ἐπετεύχθησαν, παρὰ τὸ προκεχωρημένον πῶς τῆς ἡλικίας τῶν μαθητῶν μας, οἵτινες πιθανῶς τὰς ἐπιδράσεις τοῦ διδασκόντος νὰ μὴ ἐδέχοντο εὐχερῶς, τὸν κατενόουν ὅμως καλλίτερον διὸ ὅ,τι προσελήφθη καὶ μόνιμως θὰ παραμείνῃ καὶ μεγαλυτέραν ἀναπλαστικὴν δύναμιν θὰ ἔχῃ, διότι ἀφωμοιώθη κατόπιν πνευματικῆς αὐτενεργείας.

Ἐπισκοπῶν τὰ ἐν τῇ Σχολῇ ἐπιτευχθέντα κατὰ τὸ λήγον Σχολικὸν ἔτος εἶμαι ὑπὲρ πάσαν ἄλλην στιγμὴν αἰσιόδοξος διὰ τὸ μέλλον τῆς Σχολῆς καὶ εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε πεπεισμένος περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς ταύτης μὲ τοὺς καθορισθέντας ἤδη σκοποὺς. Ἡ Σχολή εἶναι ἀνάγκη, ὡς καὶ ὁ κ. Διευθυντὴς ἐτόνισε, νὰ μετατραπῇ εἰς ἐσωτερικὴν καὶ ἀπὸ τῆς προσωρινότητος νὰ μεταπηδήσῃ εἰς τὴν μονιμότητα, ἀποκτῶσα καὶ τὴν νομιμότητα, ὅποτε πλέον τὸ ὅλον πρόγραμμα θὰ ὀλοκληρωθῇ. Ἐλπίζω ὅτι ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἡ Σχολή νὰ γίνῃ πλέον ἐσωτερικὴ καὶ μόνιμος. Καὶ τὸ Κεν-

τρικὸν Συμβούλιον καὶ ἐγὼ ἔχομεν πλήρη συνείδησιν τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας θὰ συναντήσωμεν ἐν τῇ κατευθύνσει ταύτῃ. Αἱ παρουσιαζόμεναι οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ ὑπερπηδηθοῦν χάρις εἰς τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ὀλόψυχον ὑποστήριξιν τοῦ Μακαριωτάτου, ὅστις, ἐάν γνωρίζῃ νὰ κτίζῃ πόλεις ὀλοκλήρους, ὡς τὴν Κόρινθον, εὐκολώτερον θὰ δυνηθῇ νὰ ἀναστηλώσῃ μίαν Σχολὴν. Τὸ μέγα πρόβλημα τῆς στεγασεως τῆς Σχολῆς, ὅπερ θὰ ἐλύετο διὰ τοῦ εἰδικῶς πρὸς τοιοῦτους σκοποὺς δι' ἐκκλησ. χρημάτων ἰδρυθέντος τεραστίου οἰκοδομήματος ἐν τῇ Μονῇ Πετράκη, ὅπερ ὑπὸ τοῦ Στρατοῦ κατέχεται, θὰ λυθῇ κατὰ ἓνα οἰονδήποτε τρόπον. Ἐάν παραστῇ ἀδύηρος ἀνάγκη καὶ εἰς τὰ ἰσόγεια ἀκόμη τῆς Μονῆς Πετράκη νὰ καταφύγωμεν, θὰ τὸ πράξωμεν διὰ νὰ δώσωμεν τὸ ταχύτερον, εἰς τὴν Σχολὴν τὸν πλήρη τύπον καὶ νὰ διοργανώσωμεν αὐτὴν ὡς ἐσωτερικὴν, διότι πιστεύομεν εἰς τὸν μέγαν προορισμὸν τῆς Σχολῆς καὶ εἴμεθα ὑπὲρ πάσαν ἄλλην στιγμὴν αἰσιόδοξοι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν αὐτῆς. Πιστεύομεν ὅτι ἡ Σχολὴ αὕτη ἐξελισσομένη θὰ ἀποβῇ μοναδικὴ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἀπ' ἐδῶ, ἐδῶ, ἀπὸ τελευταίου σιᾶθμοῦ θὰ ἐξέρχονται τὰ ἀρτιώτερα ἐφημεριακὰ στελέχη καὶ ἡ ἀνωτέρα Ἐκκλησιαστικὴ ἡγέτις τάξις. Ἡ Σχολή αὕτη δύναται ἀκόμη ν' ἀποβῇ ὁ συνεκτικὸς κρίκος τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς μετακλήσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως ἐν αὐτῇ κληρικῶν ἐκ πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τόσην εὐρείαν δράσιν δύναται ν' ἀναπτύξῃ ἡ Σχολή, δράσιν, ἣτις εἶναι καὶ ἔθνικῃ. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι, ὅταν καὶ ἡ πολιτεία καὶ ὁ λαὸς κατανοήσῃ τὴν σπουδαιότητα τοῦ συντελουμένου ἔργου, θὰ μᾶς βοηθήσῃ καὶ ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων θὰ χωρήσωμεν διὰ μέσου δυσχερειῶν καὶ δυσκολιῶν πρὸς τοὺς σκοποὺς μας καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι κάτι τι θὰ ἐπιτύχωμεν. Εἴθε, εἴθε μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ὁ μέλλων νὰ κάμῃ τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς νὰ εἶναι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ παρουσιάσῃ περισσοτέρους καὶ ὠριμωτέρους καρποὺς τῆς Σχολῆς.

B. ΒΕΛΛΑΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προκηρύσσει διαγωνισμὸν μέχρι 30 Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. διὰ τὴν σύνταξιν τῶν κάτωθι πραγματειῶν: α) Πῶς ἐπιδρῶν τὰ ναρκωτικὰ ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. β) Διατί εἶμαι Χριστιανός. γ) Διατί εἶμαι Ὀρθόδοξος Χριστιανός. Ἐκάστη πραγματεία θὰ περιορίζηται εἰς 2 τυπ. φύλλα σχήματος 16ου. Ἐπαθλον δι' ἑκάστην ἐγκρινομένην δρχ. 500.000. Ὅροι διαγωνισμοῦ καταθεθειμένοι παρὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (Γραφεῖον Τύπου).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὰ οικονομικά τῆς Ἐκκλησίας.

Μεταξὺ τῶν βασικῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἀπησχόλησαν τὴν ἐκτάκτως συγκληθεῖσαν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, ἦτο καὶ τὸ οικονομικόν.

Ἡ δὲ καταρτισθεῖσα πρὸς μελέτην τοῦ προβλήματος τούτου Ἐπιτροπή, διὰ τοῦ Ἐισηγητοῦ αὐτῆς Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας κ. Γεωμανοῦ κατέδειξε α) ὅτι ὁ ἐκκλῆσ. προϋπολογισμὸς παρουσιάζει σοβαρὸν ἔλλειμμα ἀνερχόμενον εἰς 60 τοῖς ἑκατόν, β) ὅτι τὰ ἔσοδα καλύπτουν μόνον τὰ 40 τοῖς ἑκατόν τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ ἐμπεριστατωμένῃ ἐκθέσει αὐτοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας, βασιζόμενος ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ΟΔΕΠ ἀνέλυσε τὰ κεφάλαια ἐσόδων καὶ ἐξόδων. Καὶ καταλήγει ὑποδεικνύων τοὺς ἀναδειγμένους τρόπους ἰσοσκελίσεως τούτου μὲ βάσιν: α) τὴν κρατικὴν ἐνίσχυσιν, διὰ τακτικῆς ἐτησίως ἐπιχορηγήσεως ἐκ τοῦ Δημ. Ταμείου, β) τὴν διάσπασιν τῆς ὑπολειπομένης κτηματικῆς περιουσίας ἀπὸ τὸν νόμον τῶν ἀναγκαστικῶν ἀπαλλοτριώσεων καὶ γ) τὴν ἀξιοποίησιν αὐτῆς.

Ἄστοχοι ἐπικρίσεις.

Αἱ μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν σχέσεις διέπονται ὑπὸ Κανόνων, καθ' οὓς αὐταὶ ὁρίζονται ὡς συνάλληλοι. Βάσις δὲ τῆς συναλληλίας ταύτης εἶναι ἡ πνευματικὴ ἀναφορὰ ἀπασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κόπλεως, καὶ ἡ ἀναγνώσις αὐτοῦ ὡς Μητροῦς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Οὕτω πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι, ἴσαι ἐν ἀλλήλαις, εἶναι ἀδελφαί. Διὰ πᾶν δὲ ζήτημα γενικοῦ διὰ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν διαφέροντος, δὲν θεωροῦν περιττὴν τὴν γνώμην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κόπλεως.

Οὐδαμῶς οὐδέποτε τὸ πολιτικὸν πλαίσιον, ἐν ᾧ ζῆ καὶ κινεῖται ἐκάστη αὐτοκέφαλος τοπικὴ Ἐκκλησία, ἀπετέλεσε λόγον ἀλλοιώσεως τῶν σχέσεων συναλληλίας μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτε δὲ καὶ παρεκώλυσε τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ μητρικοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἐνδιαφέροντος, ἀφοῦ, ἄλλως τε, τοῦτο καθορίζει ἡ Παράδοσις τῆς Ὄρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Σημειοῦμεν τοῦτο, διότι ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 500ετηρίδος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ὄχι μόνον ἐγένοντο ἄστοχοι ἐπικρίσεις, ἀλλὰ καὶ ἐπίθεσις τοῦ τουρκικοῦ τύπου ἀνελήφθη κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δῆθεν διὰ «πολιτικὴν» ἀντίθετον πρὸς τὴν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

Σημειωτέον, ὅτι οἱ ἀποσταλέντες ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀντιπρόσωποι εἰς Μόσχαν, ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ἀδελφικὴν συμμετοχὴν τῶν εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς ἱστορικῆς ἐπετείου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἔλαβον ὀρθρὴν ἐντολήν νὰ ἀπόσχουν πάσης συζητήσεως περὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἐνδεχόμενον νὰ εἶχον πολιτικὴν τινα ἀπόχρωσιν καὶ νὰ ἔδιδον ἀφορμὴν εἰς πολιτικὰ παρεξηγήσεις.

Ἡ Ἐκκλησία, θεοσύστατον πνευματικὸν καθήκον, δὲν πολιτεύεται. Ἡ δ' ἐξουσία τῆς καὶ ἡ ἀποστολή τῆς ἐκτείνονται μόνον ἐπὶ τῶν πνευματικῶν πεδίων τῆς ζωῆς. Καθορίζονται δὲ αὐταὶ σαφῶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, πνεύματος ἀγάπης καὶ ψυχικῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς γῆς.

Ἡ ἱστορία δὲν μυκητρίζεται.

Ὁ Δόμ Τζούλιο Τζανέλλα, ἀρχηγὸς τῶν Φραγκισκανῶν ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ὁ Μοσινιὸς Ποῦτσι, ἐπιτετραμμένοι ἐπὶ τῶν πληροφοριῶν τοῦ Βατικανοῦ, ἐνέπνευσαν ἀσφαλῶς τὸ ὑποβληθέν εἰς τὴν Α. Α. τὸν Πάπαν ὑπόμνημα. Δι' αὐτοῦ ζητεῖται νὰ ἀνατεθῇ ὑπὸ τοῦ Ο.Η.Ε. ἡ ἐντολή φρουρήσεως τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων εἰς τὴν «Κουσιφῶδιαν τῶν Ἀγίων Τόπων», ἥτοι εἰς τὸ μοναχικὸν τάγμα τῶν Φραγκισκανῶν.

Τὸ ἐν λόγῳ ὑπόμνημα καταλήγει εἰς τὴν ἐκ τῆς διαστρεβλώσεως τῶν πραγματικότητων λεπτομέρειαν, ὅτι οἱ Φραγκισκανοὶ ἐδρασμένοι ἀπὸ τοῦ 13ου αἰῶνος ἐν Παλαιστίνῃ τυγχάνουν γοήτρου παρὰ τοῖς Ἀραβί!

Ἐρωτῶμεν: τίσιν Ἀραβί; Καὶ συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστιας μας νὰ ἀνατρέξουν, πρὸς πληροφορήσιν των, εἰς τὸ δημοσιευμένον ἀλλαχοῦ ἐν τῷ παρόντι τεύχεϊ ἱστορικὸν σημεῖωμα, περὶ τοῦ ζητήματος τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων. Θὰ συμφωνήσουν μεθ' ἡμῶν, ὅτι ἡ ἱστορία δὲν μυκητρίζεται!

Τὸ ἑλληνικὸν φῶς.

Διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν μεταλαμπαδεύεται συμβολικῶς ἀπὸ τὴν Ἄκτιν τῆς Ὀλυμπίας τὸ ἱερὸν ἑλληνικὸν φῶς πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς γῆς. Οὗτοι τὴν ἑβδομάδα αὐτὴν συνητήθησαν ἀντιπροσωπευτικῶς διὰ τῆς ἀθλητικῆς των νεότητος εἰς τὸν στίβον τῆς 14ης Ὀλυμπιάδος ἐν Ἀγγλίᾳ. Τὴν ἄφιξιν τοῦ λαμπαδηφόρου ἐπεδέχθη ἡ ἀνθρωπότης μὲ κανονιοβολισμοὺς καὶ σαλπίσματα. Ἀποτελεῖ τοῦτο ἀξιολόγον λεπτομέρειαν.

Διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὁ σύμπας κόσμος ὑποδέχεται μὲ βαθυτάτην συναίσθησιν εὐλαβείας καὶ τιμῆς τὸ ἑλληνικὸν φῶς, ὡς ἱερὸν σύμβολον εἰρήνης, δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας. Εἶναι τὸ ἀνεσπερον φῶς τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ καταγάσῃ τοὺς σκοτεινοὺς ὁρίζοντας τῆς ψυχρᾶς πολεμικῆς ἀναιταρχίης, τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ὀλιγκρᾶς βίας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἀσφυκτιᾷ ἡ ἀνθρωπότης. Ἄν ἀκολουθήσωμεν τὴν ψυχολογικὴν ἀρχήν, ὅτι οἱ λόγοι εἶναι ἡ σκιά τῶν ἔργων, τότε πρέπει νὰ ἐπιλέξωμεν εἰς ποθεινὰ αἰσιὰ ἀποταλέσματα τῶν κοινῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης προσπαθειῶν τῶν ἠγιῶς φρονούντων λαῶν.

Διότι ὅλοι ὅσοι ἐνάλλῃς παρέλαβον ἐκπροσωπευτικῶς, ὁ εἰς ἐκ τῶν χειρῶν τὸν ἄλλον, τὴν δῆρα τῆς Ὀλυμπίας καὶ τὴν ἐτοποθέτησαν ὡς πνευματικὸν φάρον ἐν μέσῳ τοῦ πάγκοσμου ἀθλητικοῦ στίβου ἐν Ἀγγλίᾳ, διετύπωσαν ἐπιγραμματικῶς τὴν συμβολικὴν σημασίαν τοῦ ἑλληνικοῦ φωτός καὶ τοὺς διακατέχοντες τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν πόθους εἰρήνης ἀγάπης καὶ ἐλευθερίας. Ὡς συμπερασματικὴν ἔκφρασιν τῶν πόθων τούτων ἀναφέρομεν τοὺς λόγους τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἱταλίας παραλαβόντος ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἑλλήνου λαμπαδηφόρου τὴν δῆρα: «Ἐἶθε ἡ δὰς αὐτῆ, εἶπε, νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴν νίκην τῆς ἀγάπης ἐπὶ τοῦ μίσους, τῆς εἰρήνης ἐπὶ τοῦ πολέμου. Ἡ φλόξ αὐτῆ ἄς εἶναι ἡ φλόξ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πίστεως».

Οἱ μαχηταὶ μας.

Φλογερά πίστις πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Πατρίδα ἀποκαλύπτεται εἰς ἐπιστολὴν μαχητοῦ ληφθεῖσαν ἐκ τοῦ Μετώπου. Ὁ γράφων ζητεῖ βιβλία καὶ περιοδικὰ «πὸν νὰ ξεκουράζωμεν ψυχικὰ τὸν ἀναγνώστην καὶ νὰ τὸν ἐνισχύουν στὴν πίστιν του γιὰ τὸν διεξαγόμενον ἀγῶνα».

Καὶ προσθίεται: «θέλωμε, καὶ ἔχομε ἀνάγκη, νὰ σὰς βοήθουσι ὅλους κοντὰ μας, μὲ τὰ λόγια σας μὲ τις συμβουλές σας. Γιατὶ πιστεύομε πὸς ἀγωνιζόμεσθε ὅλοι γιὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν καὶ γιὰ τὰ ἴδια ἰδανικὰ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ τῆς γλυκειᾶς μας Πατρίδος. Ἡμεῖς, ἐδῶ εἴμαστε υπερέφανοι γιὰ τὴν ἔλαξε σὲ μᾶς ἡ τιμὴ νὰ εἴμαστε σήμερον οἱ Ἀκρίτες τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ θέλωμε καὶ σεῖς νᾶστε περὶ ἡμῶν γιὰ μᾶς».

Καὶ συνεχίζει: «Πιστεύομε πὸς ὁ Θεὸς ἐνλογεῖ τὸν ἀγῶνα μας καὶ ἡ Παναγία συμμαχεῖ μαζί μας. Γι' αὐτὸ καὶ πέφτουν

οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἡμεῖς ἀποφασιστικότητά μας τὰ φυσικά καὶ τεχνικά ὄργανα τοῦ ἐχθροῦ». Καὶ καταλήγει: «Δὲν συλλογίζομασθε ποτὲ τὸν θάνατο. Δὲν πεθαίνουν ὅσοι σκοτώνονται γιὰ τὴν Ἑλλάδα».

Ὁ θρησκευτικὸς καὶ πατριωτικὸς παλμὸς τοῦ γραφόντος ἀγωνιστοῦ συγκινεῖ βαθύτατα, ὡς ἔκφρασις τῆς πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν Πατρίδα. Ὅντως, «μακάριος ἄνθρωπος οὗ ἐστὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐλπίς αὐτοῦ».

«Παιδονομικαὶ ομάδες».

Ἐπαινετὴ πρωτοβουλία τῆς Ἀστυνομίας Πειραιῶς κατηγεύθησαν, κατ' ἀστυνομικὰ τμήματα, «Παιδονομικαὶ ομάδες». Προορισμὸς τούτων εἶναι ἡ παρακολούθησις τῶν παιδίων καὶ τῶν ἐφήβων ἐν ταῖς ἔξω τοῦ οἴκου των ἀναστροφαῖς.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐξόρμησιν τῶν Παιδονομικῶν Ὁμάδων συνελήφθησαν ἑκατοντάδες Παιδίων καὶ ἐφήβων, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, εἰς ἀπηγορευμένα κέντρα. Διεπιστώθη, διὰ βιωτικὰ καὶ δυσχερεῖαι, ἀλλὰ καὶ ἀσύγγνωστος ἀνοχὴ πτωχῶν γονέων ἐξώθει ἑκατοντάδας τρυφερῶν ὑπάρξεων εἰς τὴν βιοποριστικὴν διαφθοράν. Καλῶς δὲ ἡ Ἀστυνομία ἀπηγόρευσε τὴν ἄσκησιν ὑπὸ παιδίων καὶ ἐφήβων ὠρισμένων προσηματικῶν ἀπαγγελμάτων.

Τὰ τυχόν συλλαμβανόμενα παιδιά παραδίδονται εἰς τοὺς γονεῖς. Οὗτοι δὲ καὶ καθίστανται ἐναντι τῆς Ἀστυνομίας προσωπικῶς ὑπεύθυνοι, διὰ πᾶσαν ὑποτροπὴν.

Ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἀστυνομίας Πειραιῶς δημιουργεῖ ἀξιόλογον κλάδον κοινωνικῆς προνοίας, μὲ σκοπὸν τὴν προσφύλαξιν τῶν παιδίων καὶ τῶν νέων ἀπὸ τῆν διαφθοράν. Πῶς ὅμως θὰ σωθῆ ἡ ἑλληνικὴ νεότης ἀπὸ τῆν ἀσύστολον ποδὸν τοῦ ἀπηγορευμένου κινήματογράφου καὶ τῶν σκανδαλωδῶν ἀναγνωσμάτων;

Σημεῖα.

Δεκαοκταετής νέος συνελήφθη διότι ἐλιθοβόλει τοὺς θεατὰς κλασσικοῦ θεατικοῦ ἔργου. Δεκαοκταετής γυμνασιότατος συνελήφθη διότι ἀποκλεισθεὶς τῶν μαθημάτων, διὰ κακὴν διαγωγὴν, ἐξεσφενδόνισεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου τῆς τάξεώς του χειροβομβίδα κατὰ τῶν διαγωνιζομένων συμμαθητῶν του.

Μεταξὺ λίθου καὶ χειροβομβίδος ὑπάρχει, προφανῶς, μεγάλη διαφορά. Ἄλλ' οὐδέμια τοιαύτη ὑφίσταται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι δύο ἔφηβοι ἐμφανίζονται ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ μὲ τὴν κενὴν συνειδήσιν καὶ τοιοῦτον ἐγκληματικὸν χαρακτήρα.

Τούτο προδίδει τὴν εὐρείαν κατὰκτησιν τὴν ὅποιαν σημειώγει τὸ ὀλεθρὸν πνεῦμα τῆς ἠθικῆς ἀνταρσίας. Τὸ δὲ πνεῦμα τοῦτο, συναντιώμενον ὑπὸ τῆς νεότητος ἔξω τοῦ σχολείου, ἀνὰ πᾶν βῆμα, «ἐνεδρεύει, κατὰ τὴν Γραφήν, ἐν ἀποκρύφῳ, ὡς λέων ἐν τῇ μάντρᾳ αὐτοῦ, ἐνεδρεύει τοῦ ἀρπάσαι ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ τὴν ἄγνην νεότητα».

Ἀνάγκη ἔδωκε ὅπως ὁ ἐσωσχολικὸς φρονηματισμὸς τῶν νέων ἀποβῆ οἰκοδομικὸς ἡγεῖς ἡθους καὶ συνεκτικὸς ἡγῶν ἀρχῶν, διὰ νὰ μὴ παρασύρῳ οἱ νέοι ἀπὸ τὰς παρορμησίας τῶν κακῶν ἀναστροφῶν.

Ἄλλ' εἰς τὸ καθῆκον τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ καταρτισμοῦ τῶν νέων, αἱ εὐθῆναι μερίζονται ἐξ ἴσου μεταξὺ τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ σχολείου, μεταξὺ τῶν γονέων δηλ. καὶ τῶν διδασκάλων.

Κομμουνιστικαὶ διενέξεις.

Οἱ θεομάχοι διαπληκτίζονται ὀπισθεν τοῦ σιδηροῦ των παραπετάσματος. Τὰ ὕβρισιμὰ των βέλη διασταυρώνονται ριπτόμενα κατ' ἀλλήλων. Κύριος, πραγματι, διασκεδάσει βουλὰς ἀσεβῶν, διότι «οἱ πόδες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τρέχουσι, ταχινοὶ ἐκχεαί αἶμα ἀναίτιον. Οἱ δὲ διαλογισμοὶ αὐτῶν, διαλογισμοὶ ἀφρόνων». Καὶ προσθέτει ἡ Γραφή: «Σύντριμμα καὶ τάλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν, καὶ οὐκ ἔστι κρίσις ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. Αἱ γὰρ τρίβοι αὐτῶν διεστραμμέναι, ἡς διοδεύουσι, καὶ οὐκ οἶδασιν εἰρήνην».

Ὑλισμὸς καὶ λιμὸς.

Ἡ σοβιετικὴ Ρωσία ἀπέκλεισε στενωπὸς τὴν δυτικὴν

περιοχὴν τῆς Γερμανίας. Διόμισον ἑκατομμύρια ψυχῶν ἀπειλοῦνται διὰ λιμοῦ. Ὑπερανθρώπως προσπαθοῦν οἱ ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἀποκεκλεισμένην ζώνην, νὰ ἐξουδετερώσουν τὴν ἀπάνθρωπον ἀπειλήν τῆς συμμάχου των Ρωσίας. Ὁ κομμουνιστικὸς ὕλισμὸς ἐπιβάλλει τὸν λιμὸν πρὸς ἐξασφάλισιν πολιτικῶν ὠφελημάτων.

Ὅποια, τῇ ἀληθείᾳ, ἀπαθλιώσει τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς! Ὁ ὕλισμὸς διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν δίδει τὰς ἐξετάσεις του. Συντρίβει καὶ ἐκμηδενίζει τὴν λογικὴν ἀξίαν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Περιφρονεῖ πᾶν εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν ἰδανικὸν τῆς ζωῆς. Ταῦτα δὲ πάντα ἀπεργάζεται ὁ ὕλισμὸς ἐν ὄνματι τοῦ κατ' εὐφημισμὸν καλουμένου πνεύματος ἐλευθερίας.

Μόνον διὰ τῆς ἠθικῆς περισυλλογῆς δύναται νὰ ἀμυνθῆ ὁ ὕλο τοῦ ιστορικοῦ τούτου ὕλισμοῦ ἀπειλούμενος κόσμος. Νὰ ἀμυνθῆ δὲ οὐχὶ παθητικῶς. Νὰ ἀμυνθῆ διὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ πνεύματος τῆς ὑπομονῆς, τῆς ἐγκαταρτησῆς, καὶ τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἔργων ἠθικῆς ἐνεργητικότητος.

Ἡ καταφυγὴ πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποτελεῖ τὴν πλέον ζωτικὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀγωνιώσης ἀνθρωπότητος, διότι «ὁ νόμος Κυρίου ἄνωμος, ἐπιστρέφων ψυχὰς» εἰς μετάνοιαν καὶ ἀπολύτρωσιν.

Τὸ δὲ πῶς τοῦ Ἐθαγγελίου δὲν δύναται νὰ κατακαλυφθῆ ἀπὸ τὴν ἠθικὴν ἀχλὺν τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως. Ἡ γνώσις, ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ φιλοσοφικὴ, ἀποβαίνει ὀλεθρία, ὅταν πλουτίξῃ μὲν τὸν νοῦν, ἀλλ' ἐξουθενώγῃ τὴν ἠθικὴν εὐαισθησίαν τῆς καρδίας. Ἀποβαίνει «πανουργία καὶ οὐ σοφία», ἥτις ἀπεργάζεται τὴν ἠθικὴν μωρίαν τῶν θρησκευτικῶς ἀδιαφόρων σοφῶν, οἴτινες, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, «φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν».

Ἐπόμενον δὲ παρατηρεῖ ὁ προφήτης Ἡσαίας, ὅτι «ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια ποιήσει τοῦ συντελεῖν ὄνομα καὶ λαλεῖν πρὸς Κύριον πλάνησιν τοῦ διαφθεῖραι ψυχὰς πεινώσας, καὶ ψυχὰς διψώσας κενὰς ποιήσει».

† ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

Τῇ 14ῃ Ἰουλίου ἐν ἡλικίᾳ 87 ἐτῶν ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ὁ Μιχαὴλ Ι. Γαλανός. Τῆς πανδήμου κηδείας αὐτοῦ προέστη ἡ Α. Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Λαμασκηγιός, μετὰ πλείστον ἐκ τῶν παρεπιδημούντων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀνεδείχθη ἐν τοῖς ἐπισημοῦς λόγοις αὐτοῦ διαπύσιος ὕμνητις τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἀειμνήστου Μιχαὴλ Γαλανοῦ, οὗτινος τὸ ὄνομα εἶναι ἀρρηκτὸς συνδεδεμένος μὲ τὴν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἑλληνικὴν περίοδον τῆς θρησκευτικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως.

Διὰ τοῦ ἔργου του, ἔργου δυναμικοῦ, διαφωτιστικοῦ, οἰκοδομικοῦ, προσέδωκεν ὁ Μιχαὴλ Γαλανός ἀξιόζηλον αἴγλην εἰς τὴν καθόλου θρησκευτικὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ ἔξω αὐτῆς ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ, παρ' ὅτιν εἰργάσθη ὡς ἀξιόλογος ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος, «ἐν λόγῳ ἀληθείας, οὐ ζητῶν τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν».

Τὸ ἔργον τοῦ Μιχ. Γαλανοῦ ὑπῆρξεν, ὄντως, ἀποστολικόν. Ἐχειρίσθη δὲ πάντοτε τὸν λόγον του καὶ τὸ κήρυγμα του οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως.

Ἐγεννήθη ἐν Καλύμῳ τῷ 1862. Ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν ἰδιαι-

τέραν του πατριδα τῷ 1884 ἤσκησε τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Διερχόμενος τῷ 1887 ἐξ Ἀθηνῶν γνωρίζεται μετὰ τοῦ τότε πρωτάνευος τῆς πνευματικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι ἀειμνήστου Κ. Διαλισμά, οὗτινος τὸ ἀναμορφωτικὸν ἔργον γοητεύει τὸν Γαλανόν.

Οὗτω ἀποβαίνει ἔκτοτε πνευματικὸν τέκνον, ἐν τῇ εὐρυτάτῃ τῆς λέξεως ἐννοία, καὶ πολῦτιμος συνεργάτης τοῦ κ. Διαλισμά. Οὗτος τῷ ἐμπιστεύεται ἐν ἀρχῇ τὰς στήλας τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέντος περιοδικοῦ «Ἀνάπλασις», διὰ τὰ τὸν καταστήσῃ βραδύτερον (1893-1921) καὶ διευθυντὴν αὐτῆς.

Ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ ὁμωνύμου Συλλόγου καταπλήσσει καὶ συναρπάξει μὲ τὴν εὐφραδειαν του ὁ βαθυστόχαστος νεαρὸς κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ ρητορικὸς του λόγος καὶ ἡ ἀρθρογραφία του φλέγονται ἀπὸ ἐνθους πίστιν καὶ πατριωτικὸν ἐνθουσιασμόν.

Μέχρι τοῦ 1892 ἡ Κάλυμνος εἶναι τὸ ὀρητήριόν του. Πλήν, τὸ ἔτος τοῦτο ἀναγκάζεται νὰ δραπετεύσῃ ὡς πολιτικὸς φυγάς. Εἰς τὴν «Ἀνάπλασιν» εἶχε δημοσιεύσει ἀρθρον, ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α', ὅπερ ἐθεωρήθη παρὰ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως ἐπιλήψιμον.

Ἐκτοτε αἱ Ἀθῆναι ἀποβαίνουν τὸ κέντρον τῆς δράσεώς του. Αἱ πόλεις, ἡ ὑπαυθρος τῶν ἐγγύς καὶ τῶν ἀποτάτων ἐπαρχιῶν ἀντηχοῦν τὴν ἀναμορφωτικὴν φωνὴν του. Τὸ ζωόντιον καὶ πρακτικὸν κήρυγμα τοῦ Γαλανοῦ κατακτᾷ ὄχι μόνον τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν συνείδησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἔθνικην. Τῷ 1910 καὶ 1911 ὁ Γαλανὸς εἰσέρχεται εἰς τὴν Βουλὴν, ὡς ἐκλεκτὸς τοῦ λαοῦ Ἀττικοβοιωτίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1912-1920 τρίς διορίζεται Β. Ἐπιτροπὸς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ.

Τῷ 1921 τὸν συναντῶμεν εἰς Ἀμερικὴν ὡς ὀργανωτὴν καὶ συμφιλιοτικὸν παράγοντα τοῦ ἐκεῖ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ. Διδάσκει ἀπὸ τῆς ἕδρας τοῦ ἐν Ν. Ὑόρκῃ Σεμιναρίου «Ἅγιος Ἀθανάσιος», διευθύνει τὸν «Ἐκκλ. Κήρυκα» καὶ ἀρθρογραφεῖ εἰς τὰς ἐγκριτοτέρας ἑλληνικὰς ἐφημερίδας τῆς Ἀμερικῆς. Τῷ 1927 εὐρίσκειται εἰς Ἀλεξάνδρειαν, κλητὸς τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Μελετίου. Ὡς ἱεροκήρυξ τοῦ καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Σάββα, καὶ ὡς Ἱεραπόστολος ἀπὸ τοῦ βήματος τῶν πνευματικῶν κέντρων τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Ἑλληνισμοῦ, δέχεται παρὰ τοῦ Πατριάρχου τὸν μεγαλάνυμον τίτλον «Μέγας ρήτωρ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξάνδρειας». Ἀποχωρῶν μετὰ τριετίαν ἀποκομίζει ὡς βραβεῖον τοῦ εὐαγγελικοῦ του ζήλου, καὶ ὡς εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν σταυρὸν τοῦ Ἁγ. Μάρκου. Ἐκτοτε ὁ Γαλανὸς ἐπιδοδόμενος εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν συγγραφὴν παραμένει ἐν Ἀθήναις. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, τιμῶσα τὴν ἀμώμητον θρησκευτικὴν του δράσιν ἀναγορεύει τούτον «Διδάσκαλον τοῦ Εὐαγγελίου». Ὁ Γαλανὸς παραμένει μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ὁ γενιὸς Ἱεροκήρυξ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκαταπόνητος, βαθύς καὶ πολυγραφώτατος ἐργάτης τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας καταλείπει ἀνεκτιμήτους πνευματικὸς θησαυροὺς εἰς τὰ ἀναρίθμητα συγγράμματά του. Ἡ ἱστορία εὐλόγως θὰ ὠνόμαζε τὸν Γαλανὸν χαλκέντερον, καθὼς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀπεκάλεσεν αὐτὸν ἐπαξίως «πατριάρχην τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων».

Τοῦ Μιχαὴλ Γαλανοῦ αἰωνία ἡ μνήμη!

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκτάκτου συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἀντηλλάγησαν τὰ κάτωθι ἐπίσημα τηλεγραφήματα:

Α. Θ. Παναγιώτητα
Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη
Κύριον Μάξιμον

Κων/πολιν

Ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνελθοῦσα εἰς ἔκτακτον Σύνοδον πρὸς ἐξέτασιν ζωτικῶν ζητημάτων ἀφο-

ρῶντων τὴν Ἐκκλησίαν, μετ' εὐλαβείας στρέφουσα τὸ ὄμμα αὐτῆς πρὸς πεπνυμένην κεφαλὴν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀπευθύνει ἐγκάροδιον χαιρετισμὸν ἐν Κυρίῳ, ἐπικαλουμένην εὐλογίας αὐτῆς.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ Πρόεδρος

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Δαμασκηνὸν

Ἀθήνας

Γηθοσύνως πληροφορηθέντες συνέλευσιν οὐρανόθεν Ἱεραρχίας εἰς ἔκτακτον Σύνοδον, πρὸς ἐξέτασιν ζωτικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἐγκάροδιον ἀπευθύνομεν ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν τῇ Ὑμετέρᾳ περισπουδάστῳ Μακαριώτητι καὶ Ἱερωτάτοις Μητροπολίταις, εὐχόμενοι ὅπως Κύριος θαυμάσιος εὐλογίῃ ἐργασίας, ἐπ' ἀγαθῷ εὐσεβοῦς πληρώματος καὶ δόξαν ὀνόματος αὐτοῦ.

Πατριάρχης ΜΑΞΙΜΟΣ

— Πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δαμασκηνὸν ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Ο.Η.Ε. κ. Τρύκβε Λη ἡ κάτωθι ἐπιστολή:

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

LAKE SUCCESS, NEW YORK, 16 Ἰουλίου 1948

Μακαριώτατε,

Μὲ τὴν μεγαλυτέραν ἱκανοποίησιν λαμβάνο τὸ θάρρος νὰ ἐπιστῶ τὴν προσοχὴν ὑμῶν εἰς τὸ ἀξιοθαύμαστον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπιτελέσθη ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐθνικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἐκκλήσεως τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ὑπὲρ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἣτις ἐτερομάτισε τὴν ἐργασίαν της ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἐπέτυχε τὰ πλέον περὶ ὅραμα ἀποτελέσματα. Δὲν ἔγω οὐδέμιν ἀμφιβολίαν, ὅτι τὸ Μήνυμα, τὸ ὁποῖον εὐγενῶς προσεφέρθητε νὰ γράψητε εἰς ἀπάντησιν τῆς παρακλήσεως, τὴν ὁποῖαν ἀνήνυθα ὑμῖν, συνέβαλε κατὰ μέγιστον μέτρον εἰς τὸ νὰ διεγείρῃ τὴν γενναιοδοσίαν τῶν δωρητῶν καὶ ἐπὶ πλεονεξίᾳ εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριώτητα ὅλην μου τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν πλουσίαν βοήθειαν, τὴν ὁποῖαν προσεφέρατε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς πρὸς τὴν ἐπιτέλεισιν τῆς εὐγενοῦς προσπαθείας της.

Σὰς παρακαλῶ, Μακαριώτατε, ὅπως δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθείας μου ἐκτιμήσεως.

TRYGVE LIE

SECRETAIRE GENERAL

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος τῇ 1 Ἰουλίου ἐτέλεσε τὸν ἀγασμὸν κατὰ τὴν κατάθεσιν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ ἀνεγειρομένου ἐν Ἄνω Πεντέλῃ Στρατιωτικοῦ Σανατορίου Ἀναπήρων Πολέμου.

— Ὡσαύτως τῇ 2 Ἰουλίου ἐπισκέφθη τὴν Α. Μακαρ. ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Βρετανικοῦ Στόλου τῆς Μεσογείου Ναυάρχος Ἀρθουρ Πάουερ, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Μ. Βρετανίας κ. Νόρτον. Τῇ Κυριακῇ, 4 Ἰουλίου, ἡ Α. Μακαριώτης ἀνταπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν ἐπὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ πολεμικοῦ «Λίβερπουλ».

— Τῇ 3 Ἰουλίου, ἡ Α. Μ. τῇ 6.30 μ. μ. παρέστη εἰς τὴν ἐν τῷ Κολλεγίῳ Θηλέων Ἑλληνικοῦ ἐορτὴν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων, τῇ δὲ ἐπαύριον, Κυριακῇ, 10.30 π. μ., εἰς τὰς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πειραιικοῦ Συνδέσμου ἐν Πειραιεὶ γενομένης ἐπιδεικτικῆς ἐξετάσεως καὶ ἀπονομῆν βραβείων εἰς τοὺς διακριθέντας μαθητὰς καὶ μαθητρίδας τοῦ Νυκτερινοῦ Γυμνασίου καὶ τῶν Σχολῶν Ἀπόρων Παιδῶν τοῦ εἰρημένου Συνδέσμου.

— Ἡ Α. Μ. ἐδέχθη ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ Πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Τριανταφυλλίδην, τὸν Πρωτάνην τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Σπυρόπουλον καὶ τὸν Ἀντιπρωτάνην κ. Σκάσσην, διαφόρους Ἐπιτροπὰς, Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς.

— Τῇ 26 Ἰουλίου, ἐορτῇ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ἡ Α. Μ. ἐτέλεσε τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης.

— Τῇ 27ῃ Ἰουλίου ἐπισκέφθη τὴν Α. Μακαριώτητα ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ νέος Πρεσβευτὴς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Γκρέιντνυ, ὡσαύτως δὲ τῇ 30ῃ Ἰουλίου, ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἀργεντινῆς κ. Μαντιλαχασοῦ.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστ. Διακονίας διεβίβασε εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον πρὸς ἔγκρισιν σχέδιον Διατάγματος τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Σχολῆς Ἀποστ. Διακονίας.

Κατόπιν προτάσεως τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστ. Διακονίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ ἔγκρισεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου, διαρτίσθη βοηθὸς Ἱεροκλήου τῆς ὡς ἄνω Μητροπόλεως ὁ Θεολόγος Χαράλαμπος Βασιλόπουλος.

Κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου διαρτίσθη βοηθὸς Ἱεροκλήου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ὁ Θεολόγος Π. Σαρνατζίδης καὶ ἀπεσπάρσθη εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπολιν Πολυανῆς καὶ Κιλικισίου.

Ὁ Καθηγητὴς κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτος ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον ὅτι τὸ Τμήμα τῆς Ἀνοικοδομησεως τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐδώρησε ὀλόκληρον τὴν οἰκοσκευὴν τῆς Σχολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς Δωρητὰς καὶ πρὸς τὸν κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτον.

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία προεκήρυσσε διαγωνισμὸν μέχρι 30 Σηβρίου ἐ. ἐ. διὰ τὴν σύνταξιν τῶν ἐξῆς βιβλίων: α) Πῶς ἐπιδρῶν τὰ ναρκοτικὰ ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, β) Διατὶ εἶμαι χριστιανὸς καὶ γ) Διατὶ εἶμαι Ὀρθόδοξος χριστιανός, μὲ ἐπαλθόν 500.000 Δρχ. δι' ἕκαστον βιβλίον, δύο περίπου τυπογραφικῶν φύλλων.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

[Ἀναφέρονται μόνον τὰ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν ἀποστελλόμενα]
Γ'

Ὁ καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» ἐκκλησιαστικοῖστορικῶν δημοσιευμάτων τοῦ ἀποδείξας ἑαυτὸν φιλέρευον ἀναδιφητὴν τῆς πατρὸς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Θεοφ. **Ἐπίσκοπος Ταλαντίου Βασίλειος Ἀτέσης** διὰ τῆς κατ' αὐτὰς ἐκδόσεως τοῦ Α' τόμου τῆς ἑαυτοῦ **Ἐπιόμου Ἐπισκοπικῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον** (Ἀθῆναι 1948, σ. 101-320) προσφέρει σημαντικὴν συμβολὴν εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἱερὰν ἱστοριογραφίαν. Τὴν ὄλην ἱστορικὴν ὕλην ὁ σ. καταλείπει εἰς δύο τόμους, ἐν τῷ ἀνά χεῖρας Α' τόμῳ ἐξετάζει τὴν ἐξέλιξιν τῶν Ἐπισκοπῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι τοῦ 1900, διήρесе δὲ τὸ περιεχόμενον εἰς πέντε μέρη α) τὴν Στερεάν Ἑλλάδα μετὰ τῆς Εὐβοίας, β) τὴν Θεσσαλίαν μετὰ τῆς Ἠπείρου (νομοῦ Ἀρτης), γ) τὰς Ἰονίους νήσους, δ) τὴν Πελοπόννησον καὶ ε) τὰς Κυκλάδας, ἐν τῇ ἱστορικῇ δ' αὐτῶν ἐξετάζει περιεληθὴς σὺν τῇ Μητροπόλει Ἀθηνῶν καὶ τὰς Ἀρχιεπισκοπὰς, τὰς ἐν ἐνεργείᾳ ὡς καὶ τὰς καταργηθείσας Ἐπισκοπὰς, ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τοῦ Σ' νόμου, καθ' ὃν ἐπὶ μακρὸν διώκετο ἡ Ἐκκλησία Ἑλλάδος κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα. Ἐν τῇ κατὰ τὰς κυρίας γραμμὰς ἐξιστορήσει τῆς κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐξελίξεως τῶν Ἐπισκοπῶν μετὰ ἐπιτόμου βιογραφίας τῶν ἐν αὐταῖς ἀρχιερατευσάντων ὁ σ. διαπιστοῖ τὸ ἀνώμαλον καὶ ἀνισον' τῆς διαιρέσεως τῶν Ἐπισκοπῶν, ἐξ οὗ προέκυψεν ἀρρυθμία ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῆς κατὰ τὸ 1852 ἐκδόσεως τῶν Σ' καὶ ΣΑ' νόμων. Ἐπὶ τῇ βάσει τούτων ἐξελέγησαν μὲν καὶ Ἐπίσκοποι διακριθέντες διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος ὑπηρεσίας, ἀλλὰ λόγῳ ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς προβεβηκυίας τῶν ἡλικίας, ἀφ' ἑτέρου, δὲ τῆς ἐπὶ πολὺ συστηματικῶς ἀναβαλλομένης πληρώσεως τῶν κενουμένων ἐπισκοπικῶν ἐδρῶν, ἐπιπροσθέτως δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ 1833 περιέργων μεταθέσεων τῶν ἀρχιερέων, δὲν ἐπετυγχάνετο ἡ εὐρυθμία καὶ κανονικὴ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα· εἰς τοῦτο δὲ συνετέλουν καὶ παρεπιπίπτουσαι ἐκάστοτε μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας προστριβαί. Τὸ μεταθετὸν τῶν Ἐπισκόπων ἢ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ 1862 κατήργησεν εὐτυχῶς, χαρακτηρισάσα ὡς ἀντικανονικὴν κατάχρησιν, παλλὰ ἄτοπα συνεπαγομένην λυμαινόμενά τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας, ἢ δὲ

τοῦ 1875 κατήργησε καὶ ἄλλο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἄτοπον, ἦτοι τὸν εἰς τινὰς τῶν ἀρχιερέων διδόμενον ψιλὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὡς «ὄζοντα κενοδοξίας καὶ ματαιότητος», θεοπισθέντος τοῦ τίτλου τοῦ Ἐπισκόπου διὰ πάντας τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἀρχιερεῖς, διὰ τὴν ἰσοτιμίαν πάντων τῶν ἐν τῷ κράτει ἀρχιερέων. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν μετέπειτα ἐπελθουσῶν μεταβολῶν ὁ λόγος ἔσται ἄμα τῇ ἐκδόσει καὶ τοῦ Β' τόμου τοῦ ἔργου, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὁποῦ εὐκαιρον θὰ ἦτο νὰ διατυπωθῶν ὁκέψεις τινὲς περὶ τοῦ προσήκοντος συστήματος διοικήσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲ μόνον ἐπισημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι σπουδαίως συμβάλλουν εἰς τὴν ἀπικριβωμένην παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικὴν ἱστοριογραφίαν αἱ μετ' ἐπιμελείας ἀπὸ τῶν συνοδικῶν πρακτικῶν καὶ ἄλλων πηγῶν συλλεγείσαι βιογραφικαὶ περὶ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἑλλάδος πληροφορίαι, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ ἐκ τῶν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας σχέσεων περιεργότατα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα πρῶτην ταύτην, νομίμως, φορὰν ἀνίχνευσεν ἐκ τῶν Ἀρχείων ἢ φιλοτιμοτάτη ἐρευνητικῇ τοῦ σ. προσπάθειαι. γ. π.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

+ **Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσοστόμου** Μελετήματα Α' (σ. 74).—Β' (σ. 76). Ἀθῆναι α. ἔμ. Βιβλιοθήκη τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (9 καὶ 10).

Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Ἰεζεκιήλ Ὁ ἅγιος Φανούριος (Ἐκδοσις δευτέρᾳ ἐπισημμένη). Βόλος 1949 (σ. 7).

Αρχιμ. Τιμοθέου Ἐμμ. Ματθαίου Ἀπὸ τὴν Πηγὴν τοῦ Ζώντος Ὑδατος. Βιβλιοθήκη Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἀριθ. 7. Ἀθῆναι α. ἔμ. (σ. 204).

Δημητρίου Σ. Μπαλάνου Ἀκαδημαϊκοῦ, τακτικοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διατὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐθεοπίσθη ὡς ἐορτὴ τῆς Παιδείας. Ἐκδοτ. Οἶκος Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθῆναι 1948 (σ. 16).

Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ παγκόσμιος ἔρανος διὰ τὸ παιδί. Ὀμιλία ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν, 20-3-1948 (σ. 8).

Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ Καποδίστριας διὰ τὰ ὄρφανά· τέσσαρες ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ του. Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι 1948.

Π. Μ. Κορδογιαννοπούλου, Ἡ γυνὴ ἐν τῇ διοικήσει τοῦ σύγχρονου οἴκου, Ἀθῆναι 1948 (σ. 80).

Φαίδωνος Κουκουλέ τακτικοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός. Τόμος Α' Ἱ Σχολεῖα, παίδων ἀνατροφή, παίγνια. Collection de l'Institut Français d'Athènes. Athènes 1948 (σ. 231, μετ' εἰκόνα ἐξω κειμένου).

Τοῦ αὐτοῦ Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός. Τόμος Α' Ἱ Μνημεῖα τοῦ λόγου, σήματα, προλήψεις. Collection de l'Institut Français d'Athènes. Athènes 1948 (σ. 291, μετ' εἰκόνα ἐξω κειμένου).

Κανστ. Κουρκοῦλα Βίβλος καὶ Τέχνη. Ἐν Πάτραις 1948 (σ. 28).

"ΕΚΚΛΗΣΙΑ,"

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

+ Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
+ Ὁ Φιλίππων ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
+ Ὁ Πολυανῆς ΙΩΑΚΕΙΜ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΑΤΗΧΗΤΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΒΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τύποις «Φοῖβος» Λεονάτου 4